

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

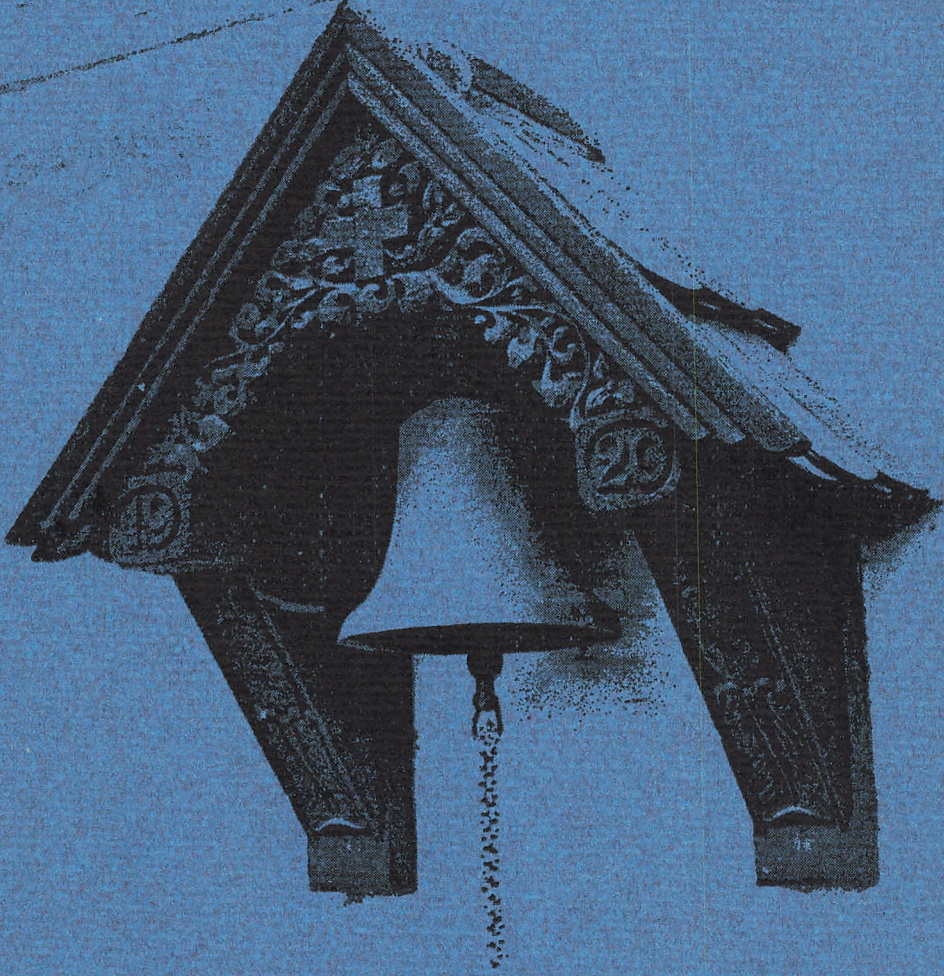
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

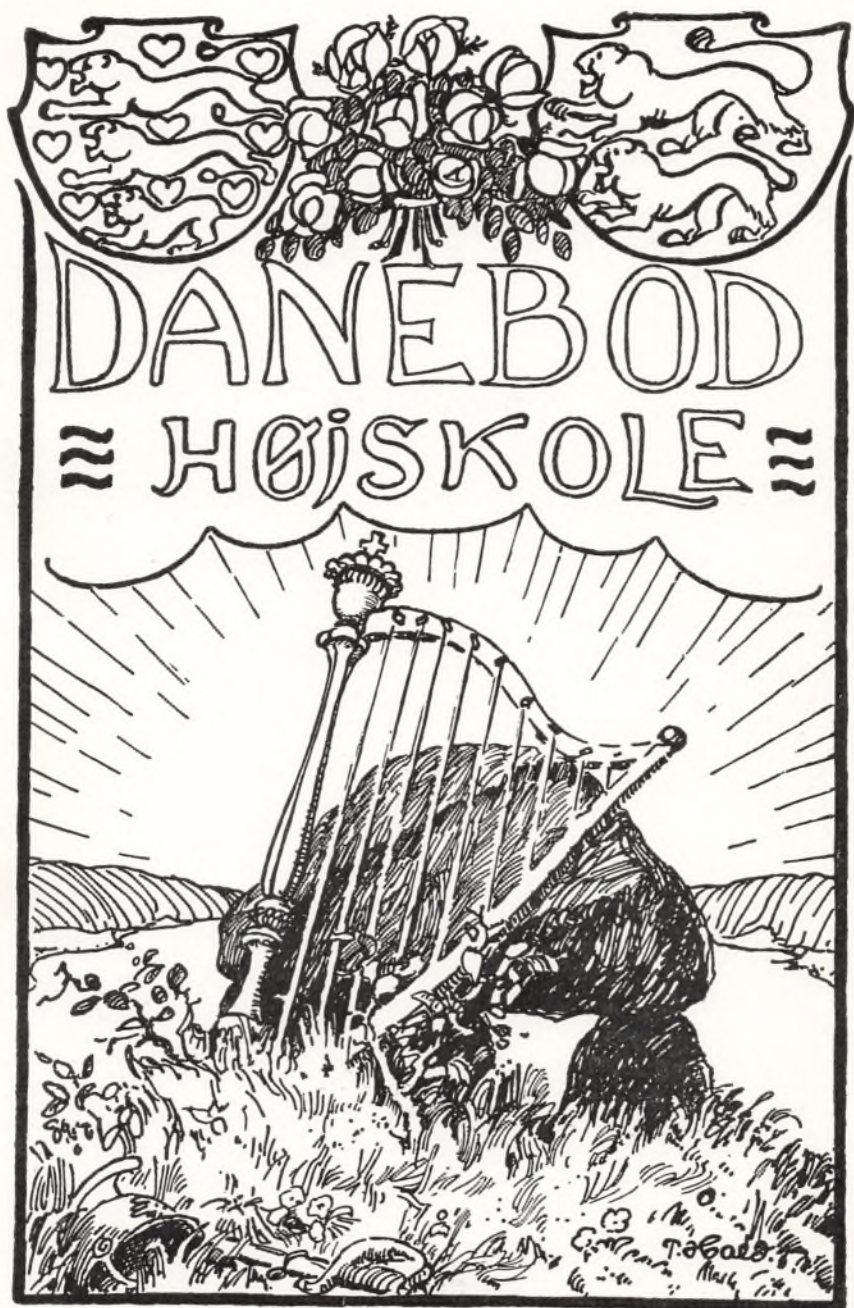
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

117

DANEBOD HØJSKOLE 1971

STATENS PÆDAGOGISKE STUDIESAMLING

Trykt som manuskript

HØJSKOLEBETRAGTNINGER

I året 1971 har højskolen gang på gang været forsidestof i pressen. Mange har vel med digteren spurgt sig selv og hinanden, om det var skumring eller gry, disse brydningstimer varslede. Når B. & W. er ved at gå i opløsning, er pressen jo også interesseret, og mange har sikkert haft en fornemmelse af, at situationen var en noget lignende for Askov, der ved denne lejlighed fik en så romantisk betegnelse som højskolens flagskib. Jeg skal af mange grunde undlade at vove mig ind på en omtale af Askov-sagen, men blot slå fast, at selv om denne skole ikke var den eneste, der kom på forsiden, så gælder det dog, at mere end 95 pct. af højskolerne ikke fik denne placering. Og man må nok have lov at formode, at det gamle, latinske ordsprog om, at den har levet godt, som har levet skjult, har gyldighed i denne forbindelse.

Går man imidlertid på jagt efter mindre fremtrædende placerede nyheder fra højskolernes arbejde, vil man have chance for at finde adskillige ting, som mere synes at tyde på gry end på skumring. En kendsgerning er det i hvert fald, at der er oprettet adskillige skoler, som bærer højskolenavn, og som samtidig mere eller mindre afviger fra det traditionelle billede af højskolen. Og adskillige højskoleplaner er så langt fremme, at man med nogenlunde sikkerhed kan formode, at de vil blive realiseret inden for en overskuelig fremtid.

Jeg skal ikke forsøge at opstille en komplet liste over højskoler, der har set dagens lys de senere år, men blot prøve at fremhæve visse typiske træk. Man kan konstatere, at med enkelte undtagelser er det organisationerne, der står bag starten af nye skoler, medens tidligere en enkelt mand eller en lokal kreds tog initiativet.

Medens det for nogle år siden opfattedes som lidt af en sensation, at højskolerne holdt feriekursus for folkepensionister, er situationen i dag, at *Den jyske Pensionisthøjskole* i Nr. Nissum og *Kolt Ældrehøjskole* ved Århus er i fuld gang, og Ældrekubbernes Samvirke har vidt fremskredne planer om oprettelse af skoler — bl. a. på det tidligere hotel »Strand« i Sønderborg.

Der er oprettet to højskoler af kredse, der står det traditionelle politiske arbejde nær. Det drejer sig om *LO-Skolen* i Helsingør og *Breidablik*, Den liberale højskole, der er placeret i Holte. LO-Skolen, hvis forstander nylig blev handelsminister, har på sit program at skabe en debathøjskole, hvor demokratisering af uddannelse, erhverv og arbejdsplads står i forgrunden. Til belysning af aktiviteten på denne skole kan anføres, at der foruden de længere kurser på 13, 17 og 30 uger for skoleåret 1971—72 er planlagt 67 kurser af 1—2 ugers varighed.

Som en slags modstykke til denne store organisations-skole med de mange fast organiserede arrangementer er det fristende at nævne *Nordenfjord Højskole* i Thy, der kalder sig selv et at være og at lære-sted. Skoleplanen består af et duplikeret ark i A-4 format. Jeg citerer lidt derfra:

»Til dig!

Vi har nu kørt 5 uger her på højskolen. Alle er motiverede for et nyt tilskud af elever, som vil være med i den tilværelses-situation vi stadig forsøger at opbygge.

Vi er blevet enige om at starte op den 5. november med et program der har kultur som overskrift.

Vi ønsker kultursøgende mennesker herop som elever.

Vi vil gerne have at disse mennesker vil være aktive, idet vi planlægger en lang række aktiviteter af kulturel art. Vi vil ligeledes arbejde hårdt for at få sat gang i en kulturdebat med udgangspunkt i provinsens kulturelle situation i forhold til de større byer.

Programmet dækker tiden frem til jul, muligvis januar med.

Sideløbende med kulturaktiviteten er der mulighed for at

deltage i undervisning med emnet »Mennesket som faktor i samfundet«.

— — —

Hvis vi skal *prøve* at beskrive hvordan vi har det heroppe, kan vi sige at vi har haft stunder hvor vi følte vi kunne frelse hele verden, men vi har da også haft nedture, hvor vi havde mest lyst til at rejse — og det er der da også nogle stykker der har gjort —. Det er jo altid en vovelig affære at arbejde med mennesker, men på den anden side er der jo ikke noget mere spændende og livsbekræftende.

Vi har spekuleret på hvordan vi skal få dig til at falde ind i vor tilværelse. Vi kan ikke på forhånd give dig nogen patentløsning herpå, bl. a. fordi vi endnu ikke kender dig, men mon ikke også det væsentligste er, at vi er indstillet på, at du skal komme og være en del af os?

— — —

A College of Nordenfjord World University.«

— Og så er der stadig mennesker, der taler om *højskolen* som et fællesbegreb for alle højskoler i Danmark. Men fristende kunne det da være at foreslå LO-Skolen og Nordenfjord Højskole at besøge hinanden!

Den rejsende Højskole, der har hjemsted på Fanø, gennemfører sit program dels som forberedende, dels som afsluttende studier i forbindelse med en 4 måneders busrejse, hvor eleverne koncentrerer sig om u-landsproblematikken. Det er dermed en politisk højskole taget i videste betydning, men foreløbig gælder statens godkendelse kun den del af arbejdet, der foregår i Danmark. Initiativtagerne skønnes at have fælles politiske grundsynspunkter, men skolen arbejder uden tilknytning til partipolitiske organisationer.

Af de planer for nye højskoler, der arbejdes med, er offentligheden nok bedst orienteret om den skole, som de tidligere Askov-lærere arbejder for at rejse i Kolding. Af interviews i pressen fremgår det, at skolen — ligesom Den rejsende Højskole — vil lægge vægt på, at højskoleopholdet også betyder, at eleverne selv skal klare en række konkrete opgaver i hver-

dagen, f. eks. rengøring, indkøb og madlavning. Desuden skal de første elevhold deltage i byggearbejdet ved opførelsen af skolen. Der vil ikke blive fast afgrænsede kursusterminer.

På enkelte af de bestående højskoler er det muligt at modtage hele familien på højskoleophold. Denne idé er videreført i planerne om en egentlig familiehøjskole »Skærgården« ved Herning. Baggrunden er den succes, som feriekurserne for familier med børn har været. Foruden »almindelig« højskoleundervisning tilsigter man en hjælp til erhvervsskifte eller til genoptræning af gifte kvinder, der i en årrække har været hjemmegående. En friskole til elevernes børn indgår i planerne. En række andre praktiske problemer, bl. a. genudlejning af familiens lejlighed under højskoleopholdet ordnes også via skolen. Forstanderparret har i en årrække ledet et socialt arbejde på Nørrebro i København.

Højskolelærer Poul Erik Søe, tidligere Krogerup, har i et avisinterview redegjort for planer, der i visse henseender er beslægtede med »Skærgården«. Det var bl. a. hans hensigt på denne måde at lette overgangen fra de såkaldte »arbejdsløshedsøer« til områder med bedre beskæftigelsesmuligheder. I »Højskolebladet« den 26. november har han i en spændende artikel udførligere redegjort for den »oplevelseshøjskole«, han stiler mod. »Oplevelseshøjskolen« skal være både *kritisk* og *skabende*, hvor højskoledebatten de sidste år fortrinsvis har drejet sig om den »kritiske« skole. Citat: »En højskole, der alene er kritisk, er en krøbling.« Søe fremhæver derudover som sin opfattelse, at behovet for højskoler for unge er dækket, hvorimod der er et stort behov for skoler, der stiler mod at samle alle aldersklasser på tværs af generations- og kulturkløfter. Det er efter mit skøn planer, som må følges med den største interesse!

Højskolelærer A. Boertmann, tidligere Vallekilde, arbejder med planer om oprettelse af *Den socialistiske Højskole*. Her er målsætningen formuleret i selve navnet, og der er stillet en meget snæver kontakt med arbejdspladserne i udsigt.

Der skal nok være en del gamle højskoleelever, der vil mene om disse nye forsøg, at de måske kan være berettigede, men

»rigtig« højskole er det jo ikke. Går man disse folk nærmere på klingen om betydningen af ordet »rigtig« i forbindelse med højskole, vil man nok have i den forklaring, at rigtig højskole, det var det, de selv oplevede i 3 eller 5 måneder i deres ungdom. Det er en fortrinlig definition for den enkelte, men som almindelig forklaring lader den jo en del tilbage at ønske.

Prøver man at finde fælles træk i det billede af nystartede eller planlagte højskoler, der ovenfor er skitseret, er der to ting, der falder i øjnene. Man bemærker, at det politiske element spiller en større rolle, end man har været vant til det i det traditionelle billede af højskolen. For folk, der kender lidt til Grundtvigs tanker om oprettelse af en højskole i Soer, kan dette i sig selv vist ikke være særlig chokerende. Det svarer vel for øvrigt til en udvikling på alle højskoler i retning af mere arbejde med samfundsproblemer. Forbindelsen til ungdomsoprøret — det forherligede, forkætrede og udefinerede begreb — er ubestridelig. Kan det være nogen til beroligelse, bør det da også nævnes, at Mogens Amdi Petersen fra Den rejsende Højskole meget ofte henviser til Kolds skoletanker!

Et andet fællestræk for en række af de omtalte højskoler er deres vurdering af det manuelle arbejde. Tidligere, da praktisk taget alle elever kom fra og vendte tilbage til et manuelt arbejde i landbrug eller køkken, var det overflødigt at understrege betydningen af fællesskabet i løsningen af konkrete arbejdsopgaver. Anderledes i dag, hvor elevernes højskoleophold ofte er et led i en nogenlunde uafbrudt sidde på skolebænk i 12—14 år. Personlig er jeg ikke i tvivl om, at denne arbejdsform, som inddrager løsningen af hverdagens praktiske gøremål i højskoleopholdet, rummer store muligheder for menneskelig tilpasning og udvikling. I et noget andet plan var der for en del år siden en ret stærkt »gør det selv« agitation, som jo i hvert fald spillede på menneskets behov for at være selvhjulpne, se et resultat af sit arbejde —. Nærmere sagen kommer nok de internationale arbejdslejre, som bl. a. Mellempopulært Samvirke har arrangeret, og de ø-lejre, kulturministeriet de sidste år har medvirket til at arrangere. Det drejer

sig her om *ferie*-arrangementer, og det kan vist tjene til be-
 lysning af mine private betænkeligheder ved i al almindelig-
 hed at gå ind for tanken om at inddrage højskolelever i det
 praktiske arbejde på skolen. Det er en kendsgerning, at en
 meget stor del af vore elever kommer med krav om at blive
 dygtigere. Og skal der nås et resultat på dette felt i løbet af
 3 eller 5 måneder, så kræver det så megen tid, at der næppe
 ville blive noget til rest til det, vi med et ubestemt udtryk
 kalder »højskolefagene«, den modnende undervisning, hvis
 man også skal klare indkøb, madlavning, opvask, rengøring,
 reparation o. s. v. Nogle folk fra de nye højskoler vil sikkert
 mene, at der er mere »højskole« i den fælles arbejdsproces
 end i litteraturforedraget, dramatik-studiegruppen eller sang-
 timen — og det er deres ret at tro det og praktisere det, lige
 så selvfølgelig som det er andre højskolefolks ret at betvivle det
 og undlade at praktisere det. Den dag, da »sabbats-perioder«
 er en kendsgerning, og folk i moden alder som en naturlig
 ting tager et højskoleophold, kunne der blive »tid« til denne
 arbejdsform. De hollandske højskoler benytter den i et vist
 omfang på deres korte kursus — netop af principielle grunde,
 for det er en fælles erfaring: særlig effektiv er denne frem-
 gangsmåde ikke, men effektivitet er jo også ved at være et
 uartigt ord. Den arbejdsdeling, som ansættelse af personale til
 det praktiske arbejde er udtryk for, giver mig anledning til at
 kommentere udtrykket »køkkenpige-proletariat«, som Uffe
 Geertsen, tidligere Askov, har formuleret. Det er vor erfaring,
 at de praktiske medhjælperes status kan være særdeles god.
 Vi har ofte set, at køkkenpigerne i fritiden helt naturligt er
 med i de toneangivende grupper af elever. Det er ikke arbej-
 det, men de menneskelige kvaliteter, der tæller.

*

Vender vi os et øjeblik mod højskolens ledelses-problemer,
 er der også her visse ting, der falder i øjnene. Der er i de
 senere år sket en betydelig afgang af forstandere, der var i en
 aldersklasse, hvor man tidligere ville have forventet, at de på-

gældende havde en årrække tilbage at fungere i. I nogle tilfælde har begrundelsen været den voksende administration, i andre tilfælde har folk erklæret, at de var kørt træt i problemerne. Lad mig i forbifarten nævne, at denne udvikling ikke er uden lighed med, hvad der sker i den offentlige skole og i erhvervslivet.

Tidligere var det en udbredt opfattelse, at en højskolelærer, der ikke var blevet forstander, når han nåede 40-års alderen, kunne forventes at ville søge over i et andet arbejde. Nu synes man at kunne spore en tendens til, at forstandere i 50-års alderen søger nye veje. Det ville efter mit skøn være en ganske rimelig ordning, om det blev almindeligt, at forstanderen overdrog sine ledelses-opgaver til yngre kræfter, men selv fortsatte i det pædagogiske arbejde. Med den inddragelse af hele lærerstaben i beslutningsprocesserne, som vel har fundet sted de allerfleste steder, ville en sådan fremgangsmåde næppe give anledning til særlig store vanskeligheder. Ældre Danebodelever vil vide, at det var den ordning, der var aftalt, da min kone og jeg afløste Terkelsen, og det var et samarbejde, vi med stor tryghed så frem til.

*

Opmærksomme læsere af højskole-annoncer vil have bemærket, at listen over tilbudte fag de senere år er udvidet i retning af flere af de kreative fag: musik, dramatik, formning o. lign. Man kunne tænke sig, at nogle folk ville betragte dette som et surrogat for løsningen af de konkrete arbejdsopgaver, en del nye højskoler har på programmet. Man kan også have grund til at formode, at en stadig mere »industrialiseret« tilværelse øger behovet for kreativ, skabende beskæftigelse. For mit eget vedkommende hælder jeg nærmest til den meget jordbundne forklaring, at en så stor del af højskolernes elever i de senere år har haft uddannelsesplaner i retning af socialpædagogisk arbejde, at disse fag — i hvert fald når annoncerne og skoleplanerne blev studeret — blev betragtet som erhvervsforberedende. Det var noget, man havde »brug for«. Denne

situation har for de fleste skoler afspejlet sig i et stort flertal af piger blandt eleverne. At der også er kommet en del piger for at få forberedende undervisning før den egentlige sygepleje-uddannelse kan nævnes i samme forbindelse. At de »nyttige« fag også tidligere har spillet en rolle ved unge menneskers overvejelser sandsynliggøres, når man husker, hvor stort timetallet i landbrugsundervisning og håndarbejde var for 25 år siden, og hvor mange kræfter eleverne mobiliserede i disse timer. Sådan må det simpelt hen være for unge mennesker med mod på den tilværelse, der ligger foran dem.

Det er på denne baggrund, jeg kort vil omtale, at annoncerne for Danebod meddeler, at vi nu også giver os af med forberedende undervisning til HF-kursus. En række højskoler har tidligere haft præparand-kursus for folk, der søgte optagelse på seminarierne. Efter præparandklassen skulle man bestå en optagelsesprøve, og det var en almindelig erfaring, at eksistensen af denne prøve udøvede et så stærkt pres på hele højskoleopholdet, at de ting, der lå uden for »eksamensfagene«, blev mere eller mindre forsømt. Da optagelsesprøven til seminarierne bortfaldt med indførelse af HF-kurserne, forsvandt også præparandklasserne. Enkelte højskoler gik i stedet over til at indbyde til HF-forberedende undervisning. Den skepsis over for præparandklasserne, som mange højskolefolk havde, afspejledes nok i starten i et tilsvarende syn på HF-forberedelse, men efterhånden har den ene højskole efter den anden ændret signaler. Medvirkende til dette er, at der ikke er noget eksamenspres over de HF-forberedende fag. Det drejer sig om sprog, matematik, fysik og kemi — altså fag, som i forvejen var på vor timeplan, men som nu i nogle tilfælde får et lidt større timetal. Nu er det disse fag, en del unge mennesker har »brug for«, og de ligger i så henseende på linje med landbrug, håndarbejde, formning, dramatik o. s. v.

Det, der for mit vedkommende gjorde udslaget, var de erfaringer, en af mine kolleger udtrykte således: Vort elevhold består for halvdelen af vedkommende af vordende HF'ere, og det er den halvdel, vi holder mest »højskole« med! Når han kunne tilføje, at hovedparten af denne elevgruppe var drenge

— mangelvare på højskolerne — gjorde det jo ikke fristelsen til at vove sig ud i eksperimentet mindre.

Det er vel lidt for tidligt endnu at foretage en sikker vurdering af eksperimentet, men det er vort indtryk, at HF-forberedelsen glider lige så selvfølgelig ind i højskolebilledet, som da vi for en halv snes år siden tog den forberedende sygepleje-undervisning op. I det daglige er der ikke nogen, der skænker det en tanke, om en elev hører til dem, der har HF-planer eller ikke. »Rene« HF-hold findes ikke — både i sprog, matematik, fysik og kemi er der både HF'ere og »almindelige« elever på holdene.

I de obligatoriske fag: dansk, samfundslære, gymnastik, sang og foredragstimer deltager som altid alle elever på lige fod. Hvad angår fordelingen på piger og drenge er situationen den, at vi de sidste 10 år har haft 13 eller 14 drenge på vinterholdet — kun et enkelt år var der lidt flere — og det samlede elevtal har ligget på 60—70. På det nuværende hold er drengentalet sprunget op til 25 — ud af 68 elever — altså en fordobling. Sammenhængen med HF-forberedelsen kan her direkte dokumenteres.

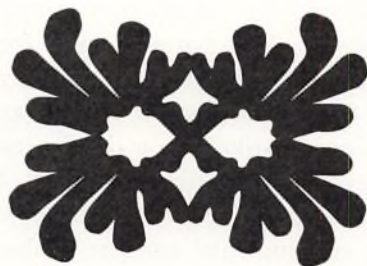
Skal man prøve at sætte ovenstående betragtninger ind i en lidt mere principiel sammenhæng, må man slå fast, at det er »almindeligt« for unge mennesker i den traditionelle højskolealder at være under uddannelse. Vil man forsøge for denne aldersgruppe at tilrettelægge et højskoleophold, der ikke har forbindelse med uddannelsesplanerne, risikerer man, at det ikke får elever blandt »almindelige« unge. Det er lidt hårdt stillet op, men alle højskoler kender noget til den ubehagelige situation at skulle sige nej til elever, hvis normer og adfærd afviger så meget fra det almindelige, at chancen for et tilfredsstillende resultat af højskoleopholdet synes at være for lille.

Kan der da ikke holdes højskole uden forbindelse med uddannelsesplaner? Sætter man sagen lidt på spidsen, kan man sige, at kun pensionisthøjskolen og de almindelige højskolars feriekurser er uden for uddannelsesmønstret. Situationen med krav om livslang uddannelse er behandlet andetsteds her i årsskriftet. At en ordning med længere sabbat-perioder skulle

ligge lige om hjørnet, er nok en for optimistisk vurdering at anlægge.

Men spørgsmålet er for mig at se heller ikke så vigtigt. Højskolen har altid spillet på to strenge — haft både en dygtiggørende og en almindannende — om man vil: en vækkende — opgave. Det, at den førstnævnte opgave har skiftet form, skulle ikke i sig selv umuliggøre løsningen af den sidstnævnte. Om den løses, afhænger nu som altid af de folk, der har valgt højskolen som deres arbejdsplads.

Gunner Rasmussen.

NOGET OM DET AT UNDERVISE PÅ EN HØJSKOLE

Fra tid til anden kan det være sundt, at man — ikke mindst inden for en fri og åben skoleform som højskolens — søger at formulere for sig selv, hvad man egentlig vil med det hele, og måske samtidig slår fast, at der er noget, man ikke vil.

Men det er nu ingenlunde nogen let opgave, for det at være lærer på en højskole er jo meget andet end at undervise i dette og hint fag. Men nu er overskriften i det mindste formuleret, og det følgende bliver altså nogle tanker om det at være lærer på en almen folkehøjskole anno 1971 — idet jeg dog især vil koncentrere mig om nogle for mig relevante spørgsmål vedrørende undervisningssituationen.

Det vil være naturligt at tage sit udgangspunkt i det, man kan kalde højskolens hovedopgave. Nu findes der jo som bekendt rundt om i landet ca. 50 almene folkehøjskoler, hver med sit særpræg — sin tradition. Men fælles for dem er et formål, der kan formuleres på talrige måder.

Daværende forstander for Rødding Højskole, Chr. Flor, kunne i 1846 formulere sin skoles formål på følgende måde:

»Det vigtigste på vor højskole er ikke de positive kundskaber og færdigheder, som vi søger at tilbringe vore elever, men snarere det hele åndelige liv, som bliver vakt og modnet hos dem, så at deres forstand bliver skarpere, deres dømmekraft modnere, deres hjerte åbnere og ædlere.«

Egentlig kan jeg vel, trods den 100 år gamle formulering, skrive under på dette — opgaven er jo den samme idag. Min opgave er jo at hjælpe mine elever til en personlig dannelse og kultur, at udvikle deres ansvarfølelse, dømmekraft og vurderingsevne — alt for at give deres tilværelse mere indhold.

Dette betyder dog ikke, at kundskabsmeddelelsen skal negligeres på en højskole. Den er simpelthen en nødvendig forudsætning for, at skolens kulturelle og menneskelige opgave kan løses. Dersom man ikke imødekom det naturlige behov for faglig undervisning, ville man svigte eleverne på tilsvarende måde, som hvis man udelukkende var kundskabsmeddelende.

Men når dette er sagt, må det også tilføjes, at vi i vor undervisning må fastholde kvalitetskravet så stærkt som nogensinde, kvalitetskravet til arbejdet vi skal præstere, og frem for alt til det stof vi skal mødes med eleverne om.

Højskoleeleven af idag kommer med et vist fond af viden — han forventer noget, han forlanger noget og vil ikke spises af med lidt lommefilosofi, og det er udmærket. Han skal måske påbegynde en uddannelse efter sit højskoleophold — i hvertfald vil der blive forlangt noget af ham, og det skal han forberedes til.

Eleverne kommer fra vidt forskellige steder med forskellig indstilling til arbejdet, med forskellige forudsætninger. Men ét er vi dog alle fælles om, og det er virkeligheden, som er noget, der dels virker inden i os, dels virker uden for os selv.

Igennem undervisning i litteratur, kunst, historie skal vi søge at løse vor vigtigste opgave, som fremdeles må være at give oplysning om menneskelivet og folkelivet.

Alt dette er hverken nyt eller originalt, men det bliver det nu ikke ringere af. Det er i hvert fald værd at gennemtænke nu og da.

— — —

Det foranstående er så at sige den teoretiske del af sagen. Som bekendt er der stor forskel på at forstå et søkort og så at føre skibet.

For læreren melder der sig da også utallige spørgsmål fra det øjeblik, han påbegynder et arbejde i højskolen. Sådan har det vel altid været, men spørgsmålene, der trænger sig på, er vel næppe blevet færre i tidens løb.

Lad os lige slå fast, at højskolelivet er to ting, nemlig dels den faglige undervisning, dels fællesskabet med kammerater og lærere. Heller ikke dette er nyt, men når jeg alligevel dra-

ger det frem nu, så er det for at præcisere, at fællesskabet ikke blot betyder et fællesskab i fritid. Fællesskabet gør sig gældende i enhver situation, i ethvert møde såvel i fritiden som i undervisningssituationen.

En undervisningssituation er et møde — som Ludvig Schrøder sagde: et møde mellem elevens trang og lærerens evne.

Et sådant møde ønsker jeg så ærligt og åbent som muligt. Jeg ønsker ærlighed af eleverne og mærker, at de da også ønsker — og fordrer — ærlighed og oprigtighed af mig.

Men opfordrer jeg til ærlighed og åbenhed, må jeg samtidig være mig mit ansvar bevidst, for aldrig må denne ærlighed træde elevernes naturlige blufærdighed for nær.

I et oprigtigt møde med eleverne mærker man ret snart, at man trods alt er 10 år ældre end dem. De er frie, de fører et frit sprog, og det er i orden. Det vil jeg også selv have lov til. Men deres og mit sprog er nu ikke helt det samme. Jeg får ikke moralske opstød ved, at nogen bander i min nærværelse. Blot vil jeg have lov til selv at lade være. Sommetider kan man få det indtryk, at sprogforurening er adgangstegnet, sagen, for den, der ønsker at være »in«.

Jeg føler ikke nogen lyst til at lefle for eleverne for at sikre en slap popularitet. Jeg vil ikke i ydmyghed suspendere mine egne synspunkter, min egen indstilling, for at imødekomme eleverne og derigennem at befordre en samtale. Og det ville iøvrigt stride imod den føromtalt ærlighed og oprigtighed, som jeg mener er nok så værdifuld for et udbytterigt samarbejde.

Visse højskolefolk går ind for den tanke, at det vigtigste i en undervisningssituation er selve mødet. Ikke det stof, der skal behandles. Og blandt dem er der sågar nogle, der mener, at man bør møde klassen uden emne og stof og så se, hvad der udspringer af selve mødet.

Jeg kan kun sige, at jeg er dybt uenig i dette synspunkt — det er despekt for det stof, der skal undervises i. I modsætning til dette synspunkt mener jeg, at stoffet er af allerstørste vigtighed i hele skolearbejdet. Det er dog det, man skal mødes med eleverne om, forholde sig til. Har man ingen genstand

for sin samtale, må det jo være enten eleverne eller læreren, der bliver genstand, og det kan da nemt ende med, at man sidder og betragter hinandens interessante sjæleliv. Og det var jo ikke meningen.

Er der hos eleverne et eller andet aktuelt, brændende spørgsmål, der presser sig på, ja så diskuterer man naturligvis det pågældende spørgsmål og smeder, mens jernet er varmt — og lader plan være plan. Ens undervisningsplan skulle jo nødig være så fasttømret, at den var en tvangstrøje for én. Men iøvrigt vil jeg mene, at undervisning er noget ganske andet end et hyggeligt, selskabeligt samvær, omend også dette naturligvis kan være udbytterigt.

Ifølge den foranstående målsætning er den faglige undervisning et centralt punkt i højskolens opgave. Højskolen er en arbejdsplads, og på en arbejdsplads har man jo som bekendt mødepligt. På skolen må dette naturligvis gælde eleven såvel som læreren. Er man da mødt til undervisningen, må man forstå, at der er to parter, der er ansvarlige for, at en time lykkes. Mislykkes en time, er det da derfor ikke givet, at det udelukkende er lærerens skyld. Måske mødte han til timen veloplagt og fyldt af begejstring over en ny novelle eller et digt, som nu skal præsenteres for eleverne. Konfronteres han da med en søvnig og dvask samling elever, der umuligt lader sig trække op, er der vel ikke noget at sige til, at han ved timens slutning står med en flov smag i munden og stirrer ned på gulvet, hvor emnet ligger trådt fladt som en pandekage.

Men selvfølgelig kan en lærer da også være uoplagt — han er jo også kun et menneske.

Det synes for mig, som om der hos nyankomne elever er en tendens til, at alt vedrørende undervisning skal serveres af læreren på en sølvbakke — man vil gerne nyde, men ikke selv yde ret meget. Det skal være sjovt, det skal være underholdning, hvor læreren skal være den underholdende, der tryller interessante, — endelig ikke kedelige! — emner op af den høje hat.

Nå, selvfølgelig skal man ikke skære alle elever over én kam. Mange elever har fat i den rigtige ende. Og er de ikke

»højskoleelever«, når de kommer, kan de jo nå at blive det. De fleste når da også i løbet af højskoleopholdet at finde ud af, at den virkelig vellykkede undervisningssituation kun opstår, hvis alle i klassens fællesskab deltager aktivt.

I en undervisningssituation taler de to parter, eleverne og læreren, ud fra forskellige forudsætninger. Eleverne kommer til skolen med deres erfaringer fra tidligere skolegang. Læreren taler ud fra sine erfaringer med tidligere elevhold, og fra elevernes side vil der altid være en forventning om, at det, læreren siger, har en vis vægt. Han har jo påtaget sig at undervise i det pågældende stof, som han formodes at have sat sig ind i. En lærer vil, efter min mening, altid blive betragtet som autoritet fra det øjeblik, det er erkendt, at han er lærer. Han har stillingens autoritet, kunne man sige. Men denne autoritet må læreren naturligvis bevidne. Er hans ord tomme, intetsigende, mister han sin autoritet.

Misforstå mig nu ikke!

Den demokratiske undervisningsform er ikke særlig effektiv, men den vil naturligvis altid være den eneste rigtige. Jeg går fuldt og helt ind for mest muligt demokrati i undervisningssituationen. Blot skal man ikke stikke blå i øjnene på eleverne og sig selv og tro, at fordi man springer over katederet har man samtidig præsteret at smide autoriteten. Man skal ikke være bange for at vedgå denne autoritet, for man eliminerer den nu engang ikke ved at benægte dens eksistens.

Vel, autoritet kan betyde magt over mennesker, og denne magt kan være farlig, hvis den er på de forkerte hænder.

Netop her ligger en stor opgave for læreren: at gøre eleverne opmærksom på denne fare, så de kan være på vagt over for misbrug.

Demokrati er den eneste rigtige samværsform. Men i undervisningssituationen skal man også passe på, at man ikke i lutter autoritetsangst kæler demokratiet ihjel. Jeg kalder det pjat at snakke timer væk om, hvorvidt man skal vælge denne eller hin bog som emne for litteraturundervisningen, når det kun er læreren og måske en enkelt elev, der har kendskab til de pågældende bøger. Undervisningssituationens demokratiske

form skal komme til udtryk i selve mødet, i forholdet mellem eleverne og læreren.

— — —

Mange andre ting kunne føjes til. Her er jo blot nævnt et par enkelte spørgsmål, som har optaget mig i årets løb. Spørgsmål, som jo ingeniunde er nye, men som til gengæld er tilbagevendende og melder sig i samme øjeblik, man står over for eleverne.

Der kunne være nævnt spørgsmål fra andre sider af højskolelivet. Når jeg har valgt at holde mig til undervisningssituationen, skyldes det blandt andet, at jeg mener, læreren på en højskole først og sidst er igangsætteren, den, der søger at gøre spørgsmålene levende og nærværende, søger at påvirke eleverne i den hensigt at få dem til at erkende sig selv og deres verden på en sandere måde, end de måske førhen har gjort.

Johann Rickers.

De bedste hilsener til alle fra

Claus, Lise, Lisbeth og Johann Rickers.

MELLEM BARKEN OG VEDDET

Meningskultus, Meningsafguder: Din Mening har frelst dig ligegyldigt hvad for en Drønnert og Slusk du ellers er, eller fordømt dig, om du saa er det redeligste og bedste Menneske i Verden.«

Hvorfor kommer jeg til at tænke på dette citat fra Thorkild Bjørnvigs bog »Begyndelsen« netop nu, da årsskriftartiklen skal skrives? Er det en slags forsvarsmekanisme, der træder i funktion, for at plaidere min modvilje mod på den måde at blive trukket frem fra anonymiteten, eller for at stimulere mig i mine anfægtelser med hensyn til årsskriftartiklernes værdi som kontaktbevarende middel mellem skole og elevforening eller som kontaktskabende middel mellem skole og offentlighed?

Måske er grunden en ganske anden!

Nuvel! Her på borgen blev vi i år enige om at prøve på at samle årsskriftartiklerne omkring et fælles emne. Også emnet blev vi — stort set da — enige om: Højskoleproblematik. Hvilken udfordring i det herrens år 1971!

Her er kilder nok at øse af og problemer nok at tage fat på: Hash, sex, øl, Askovstrid, venstreorientering, højreorientering, lov og orden eller mangel herpå, integrering i uddannelsessystemet, for blot at nævne nogle af de emner, som er blevet gjort til højskolens problem, blandt andet af den danske presse, som med en aldrig svigtende sans for det væsentlige har henledt offentlighedens opmærksomhed herpå. Men problemerne er i første række samfundets problemer. At de afspejler sig så tydeligt i højskolens hverdag må vel tages som et udtryk for, at højskolen er kommet ud af den isolation, den så ofte er blevet kritiseret for.

Det er naturligvis beklageligt, at denne tilnærmelse har manifesteret sig, som den har — til tider har man det indtryk, at samfundet har givet sorteper videre til højskolen — men vi må være villige til at tage vores tørn. Man må blot være klar over, at mange af de højskolelærere, som har de store problemer inde på livet, føler sig afmægtige og ude af stand til at hjælpe i mange tilfælde. Vi er villige til at give en hånd med, men mangler alt for ofte de fornødne kvalifikationer.

At højskolen har problemer af den ene eller den anden art, det skal altså ikke nægtes, Men det er da værd lige at få slået fast, at der trods alt også undervises i den danske højskole. Der undervises vel som aldrig før.

Det er ikke bare samfundet, det offentlige, eller hvad vi skal kalde det maskineri, vi alle er en del af, der giver sorteper videre til højskolen. Det er der også en hel del forældre, der gør.

Men de gør det nok ikke med vilje.

Et af de ofte tilbagevendende spørgsmål, når man diskuterer højskole med folk uden for murene, er dette:

»Hvilke ordensregler har I på jeres skole?«

Jeg må jo da svare, som sandt er, at vi i dag faktisk ikke har såkaldte ordensregler her på stedet, men at vi formulerer dem efterhånden, som det viser sig at være nødvendigt. Og reaktionen på mit svar har som regel være nogenlunde ensartet, dog spændende fra mild overraskelse til grov indignation:

»Hvordan bærer I jer så ad med at styre eleverne?«

Hertil måtte jeg svare, at jeg i alle tilfælde ikke havde noget ønske om at styre eleverne, idet jeg gik ud fra, at de var gamle nok til at styre sig selv, eller i givet fald være med til at styre sig selv. Denne holdning affødte så i de fleste tilfælde nye spørgsmål, mange indeholdende et stænk af fortvivlelse: »Hvad skal vi så gøre?«, og endnu flere reaktioner fulde af bebrejdelser om mangel på ansvarsfølelse, mangel på fasthed, ligegyldighed over for de menneskeskæbner man her fik i hænde.

Jeg forstår den angst, der ligger i disse bebrejdelser. Angsten, når en søn eller datter bliver kastet ud på dybt vand

overladt til sin egen og andres skæbne. Vil den ballast, han eller hun fik med hjemmefra, være nok til, at skærene klares? Det ved ingen, før man er vel i havn — og hvornår er man så det? Men jeg er overbevist om, at et stramt ordensreglement skader mere end det gavner. Vil det da sige, at vi er »fordømt til frihed«, som Sartre udtrykker det? Det er én måde at sige det på. Og jeg vil blot tilføje: hellere fordømt til frihed, end dømt til tvang.

Det kan ikke være vort ansvar alene, hvordan unge mennesker udvikler sig under et fire eller fem måneders højskoleophold. Der må være en begyndelse og komme en slutning. Et eller andet sted der imellem er vi at finde. Vi er ikke en \emptyset , et isoleret, fredet område, men vi er en del af et hele, en del af kontinentet, og vi mærker derfor også de jordskælv, som med mellemrum hjemsøger dette kontinent.

En anden sag: Der er nok nogle af os, der har abstinenssymptomer, vanskeligheder ved overgangen til den ny tid. Toget ind i fremtiden kører stærkt. Jeg føler det til en vis grad selv, for hvor ofte dukker ikke spørgsmålene op:

Hvor står du egentlig?

Hvem er du?

Er du et bindemiddel mellem bark og ved?

En kile, der drives ind?

Eller er du bare en orm, der nasser på både bark og ved, mens du graver dine egne snørklede gange?

Jeg føler en usikkerhed og tøver med svaret. Men endnu er usikkerheden ikke blevet til uopmærksomhed, mener jeg selv. Og indtil da — —!

Ovenstående er skrevet helt for egen regning, for jeg føler mig i denne sag ikke kvalificeret til at tale på »højskolens vegne«, end ikke på Danebod Højskoles vegne. Lad mig da slutte med at citere grundlovens § 56, hvori det hedder: »Folketingsmedlemmerne er ene bundet af deres overbevisning og ikke ved nogen forskrift af deres vælgere«, og så kan man med en let omskrivning gøre disse ord til mine.

Günther Pollmann.

LIVSLANG UDDANNELSE

Ordet uddannelse vil i denne artikel blive brugt i bredest tænkelige betydning, noget i retning af betydningen af det engelske »education«. Der er altså ikke blot tale om uddannelse i traditionel forstand, d. v. s. uddannelse til et bestemt erhverv eller en bestemt livsstilling (læge, snedker, barneplejerske, journalist o. s. v.), men om hele det store spektrum af lære-, udviklings- og opdragelsessituationer, som er med til at forme os som mennesker.

Det er især efter 2. verdenskrig blevet tydeligt, at vi fra at være et samfund, der udviklede sig forholdsvis langsomt, er blevet et industrisamfund i hurtig udvikling, præget af urbanisering (det forhold at flere og flere flytter til byerne) og hastige tekniske og samfundsmæssige ændringer, og det må naturligvis også give sig udslag på undervisnings- og uddannelsesområdet. Bestræbelserne har hidtil i det væsentlige været koncentreret om at sikre alle en bedre og længere skolegang. Man har med andre ord koncentreret sig om børne- og ungdomsskolen. Der er på disse felter sket en kraftig udbygning. Samtidig er der kommet et stærkt pres på en lang række videregående uddannelser, der har haft svært ved at udvide i takt med den stærkt forøgede tilstrømning.

Hele denne udvikling er velkendt. Det jeg her vil forsøge at pege på er, at strukturen, mønsteret, i den måde, vi tager vor uddannelse på, ikke er væsensforskellig fra tidligere, selv om samfundet har forandret sig meget, siden dette mønster blev lagt fast. Det er stadig hovedregelen, at folk går den slagne vej gennem et ret stift uddannelsessystem frem til den pågældende uddannelses »afslutning«. Uddannelse/udvikling/modning er noget, man gennemgår fortløbende fra ens 7. år, til man er »færdig« engang i 20'erne. Derefter arbejder man.

Og det er noget ganske andet end at være under uddannelse. Uddannelsen er så et overstået stadium. Nu er man voksen og udnytter den viden og kompetence, som man stræbte efter med sin uddannelse. Det er nok at sætte sagen lidt på spidsen, men på den måde ses hovedtendensen tydeligere.

Udviklingen i retning af bedre uddannelse for alle er der vist ingen uenighed om. Men er det afgjort, at en uddannelsesstruktur som den velkendte og ovenfor beskrevne passer til vor tid, hvor alt forandrer sig med stigende hast? Tidligere hvor mulighederne for erhvervsvalg for den enkelte var ret begrænsede, og hvor en én gang valgt uddannelse kunne bruges livet igennem, var et således opbygget uddannelsesforløb naturligt og funktionelt. Det passede til et samfund, der var stillestående, eller som kun udviklede sig langsomt.

Disse betragtninger gælder også den såkaldt almene uddannelse, altså den side af uddannelsen, der tager særligt sigte på at udvikle personligheden i højere grad, end den er en *direkte* forberedelse til et bestemt erhverv. (Det er dog et spørgsmål, om det er frugtbart at blive ved med at opretholde denne skelnen. Se senere). Værdinormer, etiske, religiøse, politiske, var også tidligere udsat for til tider stærke angreb fra forskellig side, men ændrede sig for størstedelen af befolkningen ikke afgørende i løbet af en generation. I hvert fald ikke hvis man sammenligner med de seneste årtiers venden op og ned på alt.

Der har i mange år været mennesker, der af økonomiske eller andre grunde har forladt skole- og uddannelsesvæsenet på et tidligt tidspunkt, og som senere gerne ville udbygge deres viden og kundskaber. De har hidtil fortrinsvis været henvist til oplysningsforbundenes og højskolernes kurser. Begge parters virke er kendt og anerkendt. Men ingen af dem har taget sigte på at give en erhvervsuddannelse. Fik man ikke den fra ungdommen, var man vanskeligt stillet. Alt var lagt tilrette efter, at man gik »den lige vej«.

I de senere år er der kommet en række nye uddannelser til. Visse af disse uddannelser — vel især HF — vidner om en vis nytænkning, idet der er tænkt på dem, der ikke fulgte den slagne vej gennem uddannelsesforløbet, eller som på et senere

tidspunkt i tilværelsen bestemmer sig for en anden uddannelse end den, de måske allerede har, enten fordi de har mistet interessen for deres erhverv, eller fordi rationalisering eller industrialisering har overflødiggjort dem i netop dette erhverv. Disse mennesker må have chancen for at uddanne sig påny.

Dertil kommer alle dem, der bliver i deres erhverv. De har, hvis de skal kunne klare sig, brug for en løbende efteruddannelse. For slet ikke at tale om, hvad vi alle har brug for af almen orientering for menneskeligt set at kunne »overleve« og helst øve indflydelse på den tekniske og samfundsmæssige omformning, der til stadighed foregår.

Det er bl. a. sådanne forhold, der ligger bag de nye tanker om livslang uddannelse/læring/udvikling (lifelong education), der har præget de senere års debat. Denne er blevet forstærket af, at 1970 af UNESCO var udnævnt til internationalt undervisningsår og af forberedelserne i de forskellige lande til UNESCO's verdenskonference om voksenundervisning, der skal afholdes i Japan i 1972. Forberedelserne foregår her i landet under undervisningsinspektør Per Himmelstrups ledelse. Oplysninger om, hvad der arbejdes med, publiceres i et tidsskrift: »Nyt om livslang uddannelse/udvikling«, der skal komme i ialt 10 numre. 3 er foreløbig udsendt. Man kan beklage, at Højskolebladet har interesseret sig så lidt for dette arbejde. På den anden side er der heller ikke mig bekendt fra direktoratets side gjort noget for at inddrage højskolens medarbejdere i større tal i arbejdet. Vi kan jo så passende ved samme lejlighed bebrejde os selv, at vi ikke har presset mere på.

Hvad står begrebet »livslang uddannelse/udvikling« egentlig for? Det er et forsøg på at komme væk fra den opdeling af menneskers tilværelse i nogle læreår i barndommen og ungdommen, derefter en lang række manddomsår med arbejde og endelig en pensionstid på »ventepenge«. Det er et forsøg på at anskue de tre faser under et, som et samlet forløb, hvor arbejde og uddannelse veksler imellem hinanden, som det nu passer den enkelte og hans situation bedst. Der er et gammelt ord, der siger: »Man lærer, så længe man lever.« Det er egentlig det, sagen drejer sig om. Livslang uddannelse kræver *i teo-*

rien og ideelt set et trinløst uddannelsessystem, der kan stille en hvilken som helst undervisning til rådighed med en hvilken som helst sværhedsgrad. Ligegyldigt hvem man er, og hvilken viden man har i forvejen, bør man kunne finde mulighed for at supplere sin viden og kunnen. Det kan dreje sig om elementære skolekundskaber, samfundsspørgsmål, den nye litteratur, ny teknologi, psykologi, musik o. s. v. o. s. v.

Man skal naturligvis fortsat have en sammenhængende fuld-tidsundervisning for børn og unge. Hvor længe denne skolegang skal vare, skal der ikke her tages stilling til, men det faktum, at man anskuer *hele livet* som læretid, vil indebære, at man kan undgå at proppe folkeskolen — og i nogen grad også det umiddelbart efterfølgende uddannelsesforløb — med »stof som eleverne endnu ikke er modne til . . . « og samtidig »frigøre [folkeskolen] for konkurrencens skadelige virkninger«.*) Der bliver mere tid til at tænke på børnenes tarv og udvikling. Det betyder naturligvis ikke, at de ikke fortsat skal »lære noget«. Det bliver bare noget andet og måske på en anden måde. »I virkeligheden er . . . alderen mellem 6 og 18 ikke nær så egnet til indlæring, som det gerne antages. Det er selvfølgelig den bedste alder til at lære at læse, skrive og regne samt lære sprog, men utvivlsomt er forståelsen af historie, filosofi, religion, litteratur, psykologi o. s. v. begrænset på dette stadium . . . I mange tilfælde må et menneske for virkelig at fatte problemerne på disse områder have haft en hel del mere livserfaring, end man har i studentertiden. For mange mennesker er alderen mellem 30 og 40 langt mere egnet til studier — i betydningen at forstå og ikke bare lære udenad . . . « (Erich Fromm: *Det sunde samfund*). Det vil vel variere fra menneske til menneske, men et smidigere uddannelsessystem, som man kan gå ind og ud af, ville give den enkelte helt nye muligheder for at søge en bestemt undervisning, når han/hun føler sig moden og motiveret dertil.

En sådan udvikling vil nok generelt set forstærke tendensen

*) Citat fra en af Europarådets afhandlinger: »Present situation and future developments of Adult Education in Europe« by J. A. Simpson.

mod kortere grunduddannelser i de fleste fag og dermed altså betyde, at folk i en tidligere alder kommer i direkte berøring med arbejdslivet. Men dette bliver i modsætning til, hvad der hidtil har været regelen, ikke en afsked med dette at lære, som bliver en livslang proces, hvor praktisk erfaring (arbejde) og teoretisk (deltagelse i undervisning) veksler som lagene i en sandwich. (Deraf navnet »sandwich-kurser«, som f. eks. udgør en væsentlig del af visse avancerede teknikeruddannelser i England).

Her må vi et øjeblik vende tilbage til det, der blev sagt til indledning. Livslang uddannelse må ikke kun betyde, at man af og til skal på kursus for at lære visse nye færdigheder, som ens job kræver. Det betyder også en stadig modning og udvikling af personlige evner og anlæg. Det vil i øvrigt sikkert blive stadig vanskeligere at opretholde denne delvis kunstige skelnen mellem erhvervsrettet og almendannende undervisning. Når man f. eks. lærer sprog eller studerer samfundsspørgsmål, er det så noget almendannende eller noget erhvervsrelevant? Spørgsmålet er vel i grunden meningsløst. Såvel de vareproducerende erhverv som servicefagene — ja hele det moderne samfund, hvis det skal bevare en rest af demokrati — vil have brug for mennesker, der stadig holder sig levende, modtagelige og kritiske over for den verden, de lever i. Men som Simpson siger et sted i den nævnte afhandling fra Europarådet efter at have peget på nødvendigheden af en udbygning af den specielt erhvervsrettede undervisning, må der gøres opmærksom på, at der »ikke i noget frit samfund kan være en uddannelsespolitik, der sætter den enkeltes stræben lavere end samfundets behov«.

Den noget brede definition på uddannelsen, som her anvendes, vil også indebære, at man inddrager mange flere aktiviteter under begrebet undervisning, end man traditionelt har gjort. Det, der er sagt her, kan vel lyde smukt nok, sådan i teorien, men hvordan med praksis? Fakta er jo i øjeblikket, at de, som afslutter deres skoleundervisning tidligt, også er dem, der statistisk set er *mindst* tilbøjelige til at tage del i undervisning senere hen. Det er ikke helt ved siden af at sige, at jo

mindre undervisning folk har deltaget i, des mindre er chancen for, at de vil deltage påny. Det kan i mange tilfælde skyldes, at man har lidt nederlag i skolen og derfor tror, at man er for dum til at lære noget som helst. Man er angst for alt, hvad der lugter af skole og formel undervisning. Mange af disse mennesker vil ofte være at finde blandt de såkaldte sociale tabere. En forbedret uddannelse, hvor begrænset den end i visse tilfælde måtte være, vil alt andet lige forbedre deres chancer økonomisk og socialt. Den ville være en meget væsentlig faktor i løsningen af lavtlønsproblemet, som inderst inde er et uddannelsesproblem, i høj grad i hvert fald. Myndighederne i forskellige lande er derfor også i stigende grad tilbøjelige til at betragte visse af udgifterne til voksenundervisning under en bredere synsvinkel, som udvidelse af velfærdssamfundets sociale sikkerhedsnet. Men hvis disse sociale tabere skal bringes ud af deres uddannelsesmæssige og dermed sociale dødvande, må det sikkert ske ved hjælp af undervisningsaktiviteter, der har meget lidt at gøre med de traditionelle. Det må i første omgang ske ved hjælp af former og metoder, som tilfredsstiller behov hos dem, uden at de lider nye nederlag.

I det hele taget vil den livslange uddannelse presse frem i bredere kredse end hidtil et nyt syn på undervisningens form og indhold. Der må i hidtil ukendt grad bygges på deltagerens motivation og dermed på deres aktive medvirken i udformningen af undervisningsaktiviteterne. En eller anden form for motivation har naturligvis altid gjort sig gældende inden for den frivillige voksenundervisning. Men hvis det som konsekvens af hidtil anførte fremover skal være regelen og ikke undtagelsen, at folk deltager i undervisning med jævne mellemrum livet igennem, da må der opstå et intenst samspil mellem dem, der skal tilrettelægge den meget brede vifte af undervisningstilbud, der her må blive tale om, og brugerne = deltagerne. Man kan som bekendt trække en hest til vandet, men ikke tvinge den til at drikke. Det forhold, at deltagerne har været ude i praktisk arbejde, bevirker endvidere i mange tilfælde, at de er stærkt motiverede for den teoretiske undervisning og kan se det meningsfyldte i at lære dette eller

hint. Og et forhold mere: de forskellige deltagere bringer hver deres praktiske og menneskelige erfaringer, hvilket i sig selv er yderst vigtigt, fordi der af den grund kan opstå et meget lærerigt samspil mellem de forskellige parter i undervisningssituationen.

Der må endvidere i konsekvens af en livslang uddannelse skabes et system for vurdering af opnåede resultater. Vi må til at registrere, hvad der *er* opnået i stedet for at registrere, hvad der *ikke* er opnået. Folk må have mulighed for — hvis de ønsker det — langs ad at kunne stykke en uddannelse sammen. Da de mange fag vil kunne kombineres på et utal af måder, bliver det en meget forskelligartet uddannelsesbaggrund, de forskellige mennesker vil samle sig. I øvrigt en tendens, der gør sig gældende overalt i forbindelse med tilvalgsprincippet. Men det er vel kun en fordel i det moderne samfund med dets meget forskelligartede opgaver. Ydermere kan denne mangfoldighed måske være med til at modvirke ensrettende kræfter i samfundet.

Parallelt med tendensen i retning af kortere grunduddannelser må naturligvis løbe en stærk udbygning af supplerings- og efteruddannelseskurser inden for alle områder. Med de meget forskelligartede uddannelser, der efterhånden bliver tale om, vil disse kurser kunne blive en slags tværfaglige mødesteder for folk fra forskellige erhverv og specialer, der af forskellige grunde måtte være i stand til at udnytte den undervisning, der tilbydes på et bestemt kursus. Dette kan i sig selv få stor betydning, idet folk fra forskellige erhverv ofte ved meget lidt om hinandens forhold.

At de her skitserede tanker, i den grad de realiseres, vil få vidtrækkende konsekvenser for andre dele af samfundet, ikke mindst erhvervslivet, lader sig ikke bortforklare. De vil kræve nytænkning blandt såvel arbejdsgivere som medarbejdere. De vil kræve arbejdsfrihed med løn under deltagelse i kurser. Det er dog kun, hvad en lang række funktionærer allerede har, men denne ret må i givet fald udvides til at omfatte alle borgere. Dette vil måske endda blive den mindste omvæltning. Med en bedre uddannelse vil mennesker ikke længere stå og

lave »idiotarbejde«. De vil kræve — mange gør det allerede — mere meningsfuldt arbejde, hvor de kan udnytte deres evner og kunnen. Dette må i øvrigt også være en forudsætning, hvis arbejdstiden skal give den arbejdende nyttige erfaringer, som gør ham dygtigere til sit arbejde og helst også giver ham en personlig tilfredsstillelse. Hvis nogen dertil vil fremføre den påstand, at den slags har det konkurrerende erhvervsliv ikke råd til, må man spørge: hvorfor? Vil ikke en bedre udnyttelse af ressourcerne — i dette tilfælde de menneskelige evner — vil dette ikke, alle andre forhold lige, betyde større og bedre produktion?

Yderligere en konsekvens af livslang uddannelse skal nævnes. Udtrykket at sætte mennesker i gang, så de aldrig går i stå, er gammelt inden for højskolen. Mennesker, der livet igennem har været i jævnlig kontakt med undervisning, står ikke den dag de pensioneres i den situation, som mange af vor tids pensionister gør. De får pludselig god tid og vil nu gerne følge lidt bedre med i mangt og meget og vil måske også gerne sætte sig bedre ind i noget, som de har fattet interesse for. Men mange magter det ikke, fordi det måske er flere årtier siden, de har været i forbindelse med nogen form for undervisning.

Højskolernes placering i den livslange uddannelse/udvikling kan blive meget interessant. Der vil være hårdt brug for en advokat for det personlighedsudviklende i konkurrence med det rent »brødnyttige«. Jeg har givet udtryk for, at jeg ikke tror, det er et reelt modsætningsforhold, men der vil også fremover være et grænseområde, hvor de to brydes. Det skal man sikkert ikke være ked af, for hvis der er nogenlunde lige vilkår for begge sider — og det må samfundet være økonomisk ansvarligt for, at der er — kan brydningen blive meget frugtbar og fornyende. Mens der er fare for, at erhvervsuddannelserne effektiviseres, rationaliseres, teknificeres, så de bliver åndsforladte og umenneskelige, er der vel på den anden side også fare for, at det personlighedsudviklende ender i det rene fantasteri og eskapisme (flugt fra virkeligheden). Det har højskolerne vel ikke altid kunnet sige sig fri for. Faren eksisterer

også i dag. Historisk set vil en placering i dette »brydningsfelt« heller ikke være højskolerne fremmed. (Hvis nogen skulle opfatte dette som et forsvar for, at højskolerne skal være konfliktudjævnere og pacificeringsanstalter, må jeg melde hus forbi). Der må være plads til, at meningene brydes på de enkelte skoler. Forårsager det, at vi — lærere som elever — får slået hul på nogle af vore forudfattede og snævre meninger, kan en frugtbar proces være startet.

Hvem skal i øvrigt formulere målsætningen for den livslange uddannelse? Hvem skal være dens kritikere, de, der holder den levende, så den fornyer sig og ikke gror fast i én gang fastlagte normer. »Livslang uddannelse indebærer konstant revision, og ingen organisationsform, intet fag, ingen metode må betragtes som ukrænkelig.« (Europaråds-afhandlingen). Højskolerne vil være ideelt placeret til at være med langt fremme i denne debat.

Højskolerne har i øvrigt mulighed for at blive det *særlige alternativ*, fordi de er uden for det mere fastlagte uddannelsessystem. Denne smidighed giver højskolerne chancen for i endnu højere grad at blive pædagogiske laboratorier, hvor der konstant foregår nye pædagogiske eksperimenter. Det vil kræve mere smidige kursusplaner og -terminer (jvf. tankerne omkring den nye højskole ved Kolding). En af følgerne af den livslange uddannelse vil være, at der vil komme et på alle områder — aldersmæssigt, fagligt, interesse-mæssigt o. s. v. — langt mere forskelligartet elevklientel. Denne alsidighed vil i sig selv rumme mange pædagogiske muligheder. Det faktum, at en sådan gruppe mennesker i en periode skal arbejde sammen om at trænge ind i nyt stof og nye problemer, vil uvilkårligt medføre, at man kommer ind på livet af hinanden, og kan give mulighed for en bedre forståelse og udryddelse af visse fordomme. Ligeledes vil eleverne, kursusdeltagerne, i mange tilfælde være mennesker, som på vidt forskellige steder og måder har været i berøring med voksenundervisningen, hvilket i sig selv vil være med til at føre nye ideer og synspunkter ind.

Imens dette skrives og i det næste halve år, vil debatten om livslang uddannelse/udvikling løbe videre og forstærkes.

Mange gode ideer kommer forhåbentlig ud af det store arbejde, der gøres rundt omkring i verden op til verdenskonferencen i Japan til næste sommer. Man kan i den forbindelse ikke undgå et lille hjertesuk over, at det mange steder er administratorer og bureaukrater, der kører løbet. De producerer det ene store lærde værk efter det andet som skrivebordsarbejde. På en nylig afholdt konference i Strasbourg om de forberedelser, der er i gang på vesteuropæisk plan, hvor såvel pædagoger som administratorer var til stede, kom dette misforhold tydeligt frem og gjorde på et tidspunkt debatten hvas og bitter. Det var tydeligt, at mange af bureaukraterne betragtede pædagogerne og deres erfaringer med noget, der med et mildt ord kan betegnes som nedladdenhed. De, pædagogerne, kunne risikere at forstyrre deres smukke planer. Den især fra britisk og skandinavisk side stærkt udtrykte bekymring for, at de socialt og i forvejen undervisningsmæssigt svage stillede grupper skulle blive glemt i Europaråds-bureaukraternes indviklede tankebygninger, hvor det også nogle steder kunne knibe med pladsen til de mere personlighedsudviklende aspekter, svarede man overhovedet ikke på. Er det mon fremtidsudsigterne i Fællesmarkedet, hvor også uddannelsesområderne hører til dem, der skal »harmoniseres«? Denne harmonisering vil i hvert fald blive udformet af bureaukraterne, og man har ikke dernede vor tradition for i sådanne tilfælde at forhandle med repræsentanter for dem, der til daglig står midt i den praktiske del af arbejdet.

I en redegørelse fra Direktoratet for ungdomsundervisningen om de møder og konferencer om livslang uddannelse, der har været afholdt her i landet, siges der et sted, »at vort kulturmønster hidtil har givet »sikkerhed« en meget høj prioritet, og at det muligvis kan være baggrunden for den omsiggribende ængstelse, usikkerhedsfornemmelse og utilstrækkelighedsfølelse, der er resultatet af det moderne, foranderlige samfund« Samtidig fortæller dagens avis om eksempler på nervesammenbrud og sindssygelignende tilstande forvoldt af de pågældende menneskers deltagelse i sensitivitetstrænings-

kurser (kurser, hvor deltagerne trænes i at »afsløre« sig selv med større selverkendelse for øje). Er vi som mennesker for svagt udrustet til at tåle de stadige forandringer, som hele tiden vælter ind over os? Det rejser det meget vidtrækkende spørgsmål: Kører udviklingen os, eller *er* det omvendt? En ting er sikkert: hvis vi skal lære at leve med disse hurtige forandringer og være med til at påvirke deres retning, må vi lære at forstå deres natur og de kræfter, der ligger bag. Eller for at sige det med Saint-Exupéry: »Kun det ukendte forfærder os.«

Glædelig jul og mange hilsener fra

Frede M.

NOGLE TANKER OM HØJSKOLENS AKTUELLE MÅLSÆTNING

I sær i tilknytning til forslag om og tildels allerede påbegyndte ændringer i såvel form som indhold af undervisningen i folkeskolen, gymnasium og HF, samt ved de højere uddannelser har der som bekendt i den senere tid været en løbende debat om undervisningens hele målsætning. Det er iøvrigt også tilfældet i de andre nordiske lande, vel nok specielt i Sverige.

I højskolen kan debatten om denne skoleforms specielle målsætning vistnok siges at have været temmelig løbende, så længe højskolen selv har eksisteret, men også her har den på det seneste vist forøget intensitet, og den har ofte været af mere fundamental karakter end vanligt.

»Tiden« og de betydelige og uhørt brat indtræffende samfundsændringer rejser en række spørgsmål vedrørende skolens og undervisningens målsætning. Eksempelvis:

Skal man forsøge at give en objektiv undervisning uden at gøre noget forsøg på at påvirke elevernes vurderinger og holdning? — eller skal man tværtimod undervise sådan, at den enkelte elev bliver opmærksom på, at hans/hendes forestillinger om og vurderinger af sig selv, de andre og af samfundet i det hele taget netop er afhængig af, hvordan samfundet er indrettet?

Eller sagt mere direkte: Skal man tilstræbe at tilpasse eleverne til det bestående samfund, eller tværtimod inspirere dem til at forsøge at ændre det?

I notatet fra Folkeskolens læseplansudvalg står fx. vendingen, at »skolen skal udvikle elevernes evne til at tænke kritisk«. Men hvad skal man forstå ved »at tænke kritisk«? Be-

tyder det, at undervisningen skal udformes på en sådan måde, at der bevidst sættes spørgsmålstejn ved det bestående samfund og de vurderinger, det hviler på?

Arbejdsformerne kan jo i sig selv være ligeså betydningsfulde for elevens udvikling som valget af selve stoffet. Skal man lægge vægten på arbejdsformens effektivitet, eller skal man foretrække arbejdsformer, der kan medvirke til at fremme elevens sociale adfærd og indstilling?

En svensk kommission har i et forsøg på at tage rimeligt hensyn til den hastige samfundsudvikling samarbejdet med fremtidsforskningen, hvilket har resulteret i en bog af Eskild Block: »Framtidsmiljö för Utbildning«.

Citat om erhverv og samfundsklasse:

»Vi må forvente, at der fortsat vil ske en ændring i fordelingen af arbejdskraften, sådan at der beskæftiges færre i produktionen og stadig flere i servicefagene. Dette betyder bl. a., at mange mennesker mere eller mindre kontinuerligt må omskole sig a. h. t. arbejdet, mens en anden gruppe gennem sine servicefunktioner må tilpasse sig efter samfundets og menneskets forandringer.«

Eskild Block slår fast, at samfundets udvikling bevirker, at de krav, der stilles til det enkelte menneske, skifter karakter. »Der er ikke længere tale om lange ben og en stærk højre arm eller om evne til at huske og til at adlyde, men måske fremfor alt om sjælsligevægt, evne til at tåle omstillinger og stress, samt skaberkraft og evne til at skabe kontakt med mennesker og til at samarbejde med dem.«

Ikke mindst sådanne forhold giver jo anledning til overvejelser om hele undervisningens mål og midler.

Begrænser vi os nu til højskolen, kan det nok være på sin plads lige at trække et par ting op om dens historiske baggrund og situation.

Grundtvigs sigte med højskolen var politisk. (Læs Kaj Thannings nyligt udkomne bog om Grundtvig »For menneskelivets skyld. Grundtvigs opgør med sig selv« — den er velskrevet og overkommelig!). Hans tanker om folkehøjskolen blev til

som et led i hans opgør med den tids klassesdeling og med autoritetsdyrkelsen i samfundet.

Kristen Kolds virksomhed med den første højskole var en lang og sej kamp med, hvad der i dag ofte betegnes som »systemet«.

Den »historisk-poetiske« højskole ville, som bl. a. højskolelærer Uffe Geertsen fornylig har gjort opmærksom på det i en artikel i årbogen Folkehøjskolen i Norden, udtrykt på nu-dansk måske bedst kunne betegnes som den »samfundsanalyserende og stillingtagende« højskole.

Der indgår mange faktorer i forklaringen på, at højskolen generelt set ialfald i størstedelen af vort århundrede kun i begrænset omfang har levet op til denne målsætning. Her skal blot nævnes et par af dem.

For overhovedet at kunne sælge denne højskole — hvilket ville sige at få elever — måtte man, da denne vare selvfølgelig i sig selv ikke øvede nogen særlig tiltrækning på et flertal, give varen en anden indpakning. Det skete især ved over for offentligheden at tale om »det menneskelige«, hvori man igen særligt understregede det »personlige« for derved at opbygge et indtryk af noget betydningsfuldt.

Også udviklingen af forstanderens personlige ejerforhold til skolen som noget hyppigt forekommende var afgørende for en begrænsning af den politiske frihed for højskolen og samtidig medvirkende til en uheldig udvikling i retning af persondyrkelse inden for højskolen som helhed.

Med den seneste lovgivning for højskolen er de økonomiske hindringer for politisk uafhængighed glædeligt nok fjernet.

Forholdet forstander—lærere—elever volder i almindelighed heller ikke længere så store problemer som ofte tidligere.

Men som problem står endnu i dag det forhold, at de bestyrelser, som kan have det afgørende ord på den enkelte skole, ofte har en sådan sammensætning, at de langtfra udgør en bred og alsidig repræsentation for de højskoleinteresserede kredse i befolkningen. Skulle dette forhold ikke i den nærmeste fremtid kunne finde en rimelig løsning, kan den oprindelige tanke om statshøjskole for mig at se blive aktuel.

Nu må der selvsagt være frihed for den enkelte til inden for visse rammer at vælge at opfatte højskolens principielle og aktuelle målsætning, som han/hun ønsker det.

Skal jeg forsøge at sætte det på den kortest mulige formel, er det medmenneskelig værd/respekt og hermed også tilstræbelse af medmenneskelig lighed, der for mig står som det mest centrale i målsætningen. Og i dette synspunkt føler jeg mig helt i overensstemmelse med højskolens egentlige oprindelse og tradition.

Højskolen skal først og fremmest være et tilbud til den voksne unge om en mulighed for at kvalificere sig til at kunne være en god samfundsborger, hvorved man i første række må forstå en person, der orienterer sig både aktivt, alsidigt og selvstændigt.

I sin bestræbelse for at opfylde denne målsætning arbejder højskolen politisk. Hvilket imidlertid ikke er at forstå som ensbetydende med, at den i undervisningen er, eller skal tilstræbe at være, en ideologisk påvirkning af eleverne — hvad den bl. a. som en konsekvens af den nævnte målsætning netop ikke skal.

Men selvom man som lærer bestræber sig på at være objektiv i sin undervisning, er det som bekendt en illusion at tro, at det er muligt fuldtud at være det. Hvad man kan og bør er at lade saglighed gå forud for det åbenlyst følelsesladede og, som noget ligeså væsentligt, lade eleverne blive bevidste m. h. t. hvilke værdiladninger og normer det stof, man arbejder med, indeholder og hviler på.

I denne sammenhæng vil jeg ikke tilbageholde en vis undren over, med hvilken frimodighed man fra mange sider i dag taler om, at man vil *engagere* eleverne fx. i hele samfundsproblematikken. Idet jeg ved engagement mere forstår handlingen end udtalelsen og desuden finder, at kun den, der i sin personlige adfærd praktiserer engagementet, med rette kan tale herom til andre, er jeg tilbageholdende med at udtrykke mig således.

Men det er for mig også klart, at det, når man i vor aktuelle

situation beskæftiger sig med emner som fx. u-landsproblematikken, parlamentarismens udhuling ved bl. a. teknokrati, forureningen, supermagtimperialismen, erhvervslivets overstatslige centraliseringstendenser især i den vestlige verden, den videnskabelige forsknings bundethed til stats- og erhvervsinteresser (og mange andre emner), resulterer i, at man konstaterer nødvendigheden af kursændringer i forhold til de aktuelle forløb. Omend dette resultat altså er baseret på en værdiladet og subjektivt valgt, politisk målsætning.

Uanset om emner af de ovennævntes karakter måtte virke lidt skræmmende på nogle p. gr. a. deres indviklethed eller p. gr. a. deres utvivlsomt i manges øjne kontroversielle karakter, må det være netop højskolens opgave også at tage sådanne emner op til behandling for derved at give eleverne lejlighed til at orientere sig i dem og evt. nå til en kvalificeret stillingtagen til dem.

Og det er vel en almindelig erfaring, at aktuelle samfundsforhold og internationale forhold i de senere år er blevet imødekommet med en større interesse fra flertallet af unge, end det tidligere har været tilfældet. Med den i vor tid tiltagende sammensathed og integration af disse problemer og med deres stigende karakter af hasteproblemer ligger der heri en chance for højskolen, som den ville påtage sig et stort ansvar ved ikke at udnytte i rimelig grad.

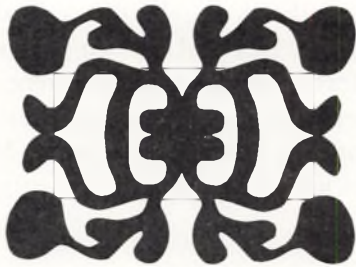
Med henblik på at kunne give eleverne mulighed for at opøve sig i at orientere sig selvstændigt og for at man under opholdet kan få tid til tilstrækkeligt dybtgående at arbejde med emner som de nævnte, kan det være nødvendigt at give fag som orientering og samfundsfag en mere fyldig placering i undervisningen, hvilket formodentlig også allerede er ved at ske på de fleste skoler. Det skal på den anden side ikke medføre, at der ikke fortsat lægges vægt på mere traditionelle fag som fx. dansk eller historie, der jo ligeledes begge er af vigtighed for at kunne orientere sig alment. Men også i disse fag bør undervisningen i det samtidrelevante stof være fremherskende.

Som nævnt er målsætningen ikke en ideologisk påvirkning af eleverne. Et lærerkollegium, som repræsenterer et bredt spektrum af politiske og andre holdninger, vil være den bedste garanti mod ensidig påvirkning af eleverne og den frie brydning mellem synspunkter det frugtbareste undervisningsklima.

Men ikke mindre værdifuld ved højskoleformen er og bliver samværssituationen, hvor personer med ofte vidt forskellig social, kulturel og personlig baggrund kan lære hinanden at kende og lære af hinanden.

– Det er lige værdifuldt for alle.

Johan Tange.

EN HILSEN

Kære Danebodelever!

Jeg vil gerne ønske jer alle en rigtig god og glædelig jul og et godt nytår!

Og så får I tak for meget godt i året, der nu snart er gået! Jeg synes, at vi netop i det år har været i forbindelse med særligt mange af jer — både her på skolen, hjemme hos mig selv i »Skovbrynet« — og ude omkring. Og det gør nu mit gamle træhjerte så godt! Tak skal I have!

Mange hilsener!

Jeres

Anna Hald Terkelsen.

EN SØNDAG FORMIDDAG

EN NOVELLE

— Det er næsten ligesom en hel syndflod — sagde fru Jensen.

Ingen af de andre svarede hende, de læste bare og hørte kun svagt regnens monotone trommen på bliktaget. Det plaskede ned uden for vinduet. Det var tagrenden, der var stoppet, så regnen løb ned i kælderskakten i en tyk stråle.

De sad alle tre, hr. og fru Jensen og deres søn Jens på 17 år, i køkkenet og havde det rart. Det vil sige, hr. Jensen ærgrede sig lidt, fordi han lige havde gjort haven i stand dagen i forvejen. Han sad med den tykke søndagsavis og læste ægteskabsannoncer. Han smilede lidt, indvendig. Han var en mand i sin bedste alder, og godt gift, mente han.

Fru Jensen begyndte nu at rydde op efter morgenbordet og læste ind imellem om kongefamiliens sommerferie i Billed-Bladet. Hun nød disse morgener, hvor der ikke var sådan et jag over det hele. Hun syntes, det var dejligt, når det blev søndag, så havde de det altid så rart sammen de tre.

Hr. Jensen lo nu højt.

— Hør lige her Ellen, her er da alle tiders annonce — —

Han læste: Ung veldrejet pige på 19 somre søger bekendtskab med yngre mand — —

Fru Jensen afbrød: — Nej, sidder du virkelig og læser det pjat — —

— Lad nu være med at afbryde, sagde hr. Jensen lidt irriteret.

— Lad mig se, hvor langt kom jeg — — med yngre mand, ja, — — da jeg er meget ensom. Jeg kan ikke rigtig komme i kontakt med det modsatte køn, på den rigtige måde, på den måde jeg synes er rigtig. Alle breve besvares. Billet nrk. 1060.

— Den var sgu da anderledes, ikke? — Hr. Jensen så op.

— Du vil da ikke sige, at du sidder og læser det pjat hver søndag — fru Jensen så helt forarget ud.

— Nej, ikke hver søndag. Men de er så sjove, så jeg må vel nok have lov til det, hvis jeg har lyst til det?

— Ja, det må du da, men jeg synes nu alligevel det er noget pjat det der med billet mrk., vi kunne da i hvert fald godt finde hinanden uden at sætte en annonce i avisen. —

— Øv, — sagde Jens, der ellers ikke havde sagt noget. Han havde nemlig alt for travlt med at proppe rundstykker i munden. Han syntes efterhånden, at hans fars og mors samtale var blevet for kedelig, og det ville han lige gøre opmærksom på.

— Hvad siger du øv til, — sagde hr. Jensen. — Du kan jo bare læse dit blad og lade være med at blande dig. —

Hr. Jensen var inderst inde lidt sur over den måde, drengen ligesom tog glæden fra ham på.

— Så, så Holger, han mener jo ikke noget med det. Det var fru Jensen, der brød ind.

— Nå, det ved jeg nu ikke. Det er måske din specielle form for ungdomsoprør, hva' Jens. — Hr. Jensen så meget drilsk ud.

Uden for regnede det stadig, måske lidt stærkere end før. Det var så mørkt, at de måtte have lys tændt, selv om det kun var midt på formiddagen.

Jens så op. Han havde stadig lidt krummer i munden fra det sidste rundstykke, men han havde så travlt med at svare, at han slet ikke lagde mærke til det.

— Jeg mener bare, at I er dødssyge at høre på. Kan I dog ikke snakke om noget mere fornuftigt? —

— Hvad mener herren, så vi skulle snakke om? Har han da et bedre forslag? — Hr. Jensen havde lagt avisen, og han så med et meget ironisk blik på sin søn.

— Så, så Holger, vær nu lidt sød ved drengen, sagde fru Jensen. Hun havde vendt sig og stod med et viskestykke i hånden. Hun så lidt skrap ud, men hendes mand kendte hende og vidste, at det ikke betød noget.

— Du må jo tænke på, fortsatte hun, at Jens er lige i den alder, hvor han gør oprør mod alt. Det bliver nok bedre, når han bliver ældre. —

— Ja forhåbentlig, men jeg kan ikke lide hans måde at optræde på. Men det er jo typisk i dag, man kan ikke åbne en avis i dag uden at læse om, hvor uretfærdigt ungdommen mener, den bliver behandlet. Nej, de små englebasser er sgu altid så uskyldige, man skal passe på ikke at røre dem, så råber de straks op og skaber sig. —

Hr. Jensen standsede helt forpustet og så på Jens. Men det bed slet ikke på Jens. Han rejste sig bare og skramlede overdrevent med stolen.

— Nu går jeg, jeg gider ikke høre på jer. Far ævler jo kun om ungdomsoprør, det er det sædvanlige. Jeg går forresten hen til Ole, så I skal ikke lave mad til mig. —

— Nå er maden nu heller ikke god nok herhjemme. Her går man og slider og slæber og får kun utak til gengæld. — Hr. Jensen var blevet vred, vel nærmest over, at hans søn ikke hørte efter, hvad han sagde.

— Ja, ja, men tiderne skifter jo Holger, det må vi da indrømme? — Fru Jensen så bebrejdende på sin mand.

Jens gik uden at sige noget, og de to blev alene tilbage.

Fru Jensen var nu færdig med opvasken og satte sig. Hr. Jensen læste nu avis.

Fru Jensen bladede rastløst, ja næsten irriteret i Billed-Bladet, hun ligesom manglede noget. Her sad de to bare, tænkte hun, og læste i hver sit blad. Det var, som om de ikke havde noget at tale om mere. Hun huskede, da de var unge, da gik det let med at få tiden til at gå. Da havde de så meget at snakke om, at tiden næsten ikke slog til. Men nu, nu var tiden lang, de snakkede kun om dagligdags ting, men hvordan skulle de egentlig også snakke om andet? Hendes mand gik på arbejde, og hun havde nok at gøre med at passe huset. Det fik de for 1½ år siden. Jo, det var en stor dag, da de fik deres eget, det havde de jo også kæmpet for i mange år. Fru Jensen sukkede og så på sin mand og spurgte, egentlig uden rigtig at vide hvorfor:

— Er du tilfreds med tilværelsen, Holger?

Hendes mand så op, han kendte hende ikke nu. Hun pleje ikke at stille sådanne spørgsmål.

— Hvad mener du med det, sagde han for at vinde lidt tid.

— Jeg mener bare, om du er mere tilfreds nu end før. Altså sådan, du kommer hjem fra arbejde, læser avis, ser fjernsyn, snakker måske lidt med mig og går så i seng. Var det det, du ventede dig, da du var ung, var det det, du drømte om?

Hr. Jensen så meget overrasket på sin kone. Han vidste slet ikke, hvad han skulle svare. Han følte, at han ligesom slet ikke kunne koncentrere sig, som om tankerne smuttede væk hele tiden.

Det regnede stadig, måske ikke så kraftigt som før bemærkede hr. Jensen, men nu havde han jo også andet at tænke på.

— Jamen lille Ellen dog, er det sådan noget, du går og tænker på, når du er alene hjemme hele dagen? — Du må dog tænke på, at vi har det som tusinder af andre familier i Danmark. Vi passer vores arbejde, så hvorfor skulle vi ikke være tilfredse? Og hvem siger også, man altid skal være tilfreds? Er det ikke godt, at man har noget at kæmpe for, ellers var det hele nok slet ikke til at holde ud. —

Fru Jensen så på sin mand. Hun kunne nu slet ikke forstå, hvad det var, der fik hende til at spørge så dumt.

— Ja, du har ret, sagde hun. — Det var også bare en dum tanke, jeg pludselig fik, men det er egentlig sjovt engang imellem at snakke om sådan noget, ikke?

— Jo, det er det da, men vi kan jo ikke komme til bunds i det alligevel. —

Hr. Jensen så sin kone dybt i øjnene, og han smilede.

— Men det er også ligemeget, ikke? Bare man har det godt sammen, og det har vi da? —

— Ja vi har, Holger. Men forstår du ikke, at jeg engang imellem føler mig lidt ensom. Jeg går jo bare herhjemme, jeg ville gerne ud blandt andre, men jeg har jo ingen uddannelse, så det går nok ikke. Jeg kunne jo f. eks. passe en lille dreng eller pige, så ville tiden ikke være så lang. —

— Ja, nu kan vi tænke over det, sagde hr. Jensen.

Fru Jensen fik helt tårer i øjene, hun slog armene om sin mands hals og lagde hovedet ned på hans skulder.

— Kan du huske, hvor glade vi var for Jens, dengang han var lille? —

— Ja, men nu er det jo nok spørgsmålet, hvor glad han er for os, han er jo blevet en lille herre, der ikke hører efter, hvad man siger.

Hr. Jensen havde vendt hovedet mod sin kone og så hendes ansigt tæt ved. Fru Jensen tog armene væk og gik over og begyndte at tage kartofler frem, idet hun sagde:

— Sådant noget må du ikke sige. Selvfølgelig holder han af os, han er bare i den vanskelige alder. Han trænger mere til kærlighed end skænd, og det er bare naturligt, at han reagerer over for os på den måde. —

— Ja, det er måske rigtigt, men er det ikke lidt svært at forstå, hvor lidt han skønner på, hvor godt han har det.

— Du skal se, det går nok, bare man har lidt tålmodighed. Fru Jensen hvilede hænderne på kanten af vasken og så ud af vinduet. Hun kunne se lidt blått ude i horisonten, og det regnede ikke mere. Hun vendte sig halvt mod sin mand og sagde:

— Det bliver måske helt godt vejr i eftermiddag alligevel. Det ville også være rart, ikke?

Hr. Jensen læste nu en bilannonce, og han så ikke op fra avisen, inden han svarede:

— Jo, det ville det da. —

Kristen Østerby,
elev sommeren 1969.

DAGBOGEN

Jeg sluttede sidste års dagbog med at bede om en række elevbilleder, som vi manglede i skolens mapper, og jeg vil straks her i dagbogen sige mange tak til dem, der sendte deres elevbilleder. Jeg fik lavet nogle udmærkede affotograferinger af nogle af dem, andre fik jeg lov til at beholde, så de gik ind i arkivet. Nu mangler vi kun et billede af vinterholdet 1954—55. Mon ikke jeg skulle kunne låne et fra dette hold også. Det håber jeg.

Efter jubilæumsårets mange og store festligheder, der for vores vedkommende sluttede den 31. oktober, har vi ført en ret stille tilværelse.

Den 1. december travede vi i dejligt vejr til Blommeskobbel. Mange tog også hjemturen til fods.

Fællestræningen for gymnaster i Sønderborg Amt, som vi i mange år har haft i januar eller februar måned, lå i år 8. december. Der var som sædvanlig flere deltagere, end salen kunne rumme, hvis man skulle have mulighed for at røre sig. Det er egentlig en festlig aften, men med alle de mange gode haller, der er kommet i de senere år, er det nok rimeligt, om denne fællestræning også flyttes til de større forhold. Rent gymnastisk er det vanskeligt at udfolde sig, når man hele tiden må indrette sig efter sidemandens bevægelser. Men det er hyggelige aftener, som vi har været glade for.

Vi har fastholdt vores ugentlige emne-eftermiddage, hvor eleverne har chancen for at arrangere sig med folk udefra. Vinterholdet viste nu ikke så voldsomt stort initiativ, men med forskellige puf fra lærerne fik vi en række udmærkede onsdagsarrangementer.

Her i december måned havde vi besøg af pastor Sv. Boysen, tidligere Asserballe. Han er nu præst i Give, men det var ikke vanskeligt at få ham overtalt til at tage en tur til Als, selv om det var midt i juletravlheden. Emnet var »Kirkens rolle«, og det blev en eftermiddag, eleverne var vældig optagne af.

Vores juleklip-aftener havde mange deltagere, og vi fik endnu

Fra Dagligstuen.

engang pyntet spisestuen til julemødet, der i år var på elevernes sidste aften før juleferien.

Vores indiske elev, Ram, var her i juledagene, men var derefter inviteret til et par af kammeraterne, og vi siger tak til de hjem, der tog imod ham. Han oplevede meget på sin tur til Fyn og Sjælland.

I januar måned havde vi besøg af pastor Reventlow fra Terre des Hommes og schweizeren Fritz Wartenweiler, der trods sin høje alder stadig rejser rundt og stadig tager en del af vejen til fods. Tage Albertsen holdt økonomiforedrag. Erhvervsvejlederen og folk fra skattevæsenet hjalp eleverne med deres problemer. Math. Mathiesen, Lunden, viste sine lysbilleder og fortalte om de gamle bygninger på Als.

En onsdag var eleverne på besøg på Erhvervsskolen i Sønderborg. I det lette klare frostvej tog de en tur omkring »Drejet« først, og på hjemvejen var de på kunstbesøg i Klinting.

Så vidt muligt er vi med til Symfoniorkestrets koncerter i Sønderborg og Nordborg. Koncerten den 14. var lidt usædvanlig, idet det var en »Familiekoncert« til fordel for orkestrets byggefond. Dirigent var E. Eckart-Hansen fra Sjællands Symfoniorkester, og solister var Lis Dam og Michala — begge 12 år. Lis spillede klaver og Michala blokfløjte. Michala, som de fleste af jer kender herfra, er nu kommet ind på Musikkonservatoriet i København, men fortsætter stadig med undervisning hos Herman Conrad i Hannover.

Lørdagsunderholdning.

I Nordborg så vi »En Sælgers Død«, spillet af Det danske Teater i samarbejde med Det kongelige Teater. Poul Reichhardt havde hovedrollen.

Elevernes filmklub under ledelse af Rickers viste film som: Kvinden i Sandet, Chok, Ung flugt, Ulvetimen, Mælkevejen, Oprøret i Adalen og Ole Dole Doff.

Volleyball spillede en meget stor rolle på vintherholdet. Vi måtte hurtigt anskaffe bolde og net. Problemet med at gøre nettet forsvarligt fast løstes først, da smeden satte bolte gennem ydermurene. Lamperne blev slået ned en efter en, og resultatet blev, at vi måtte have sat lysstofrør op, forsvarligt forskanset bag gitter. En skønne dag udfordrede eleverne lærerne til kamp. Vi allierede os med vore piger i køkkenet og i Hytten. Det styrkede holdet, men ikke nok.

En lørdag aften arrangerede Rickers orienteringsløb. Det gik vældig godt. Senere på aftenen var der film. Der var nogle, der var trætte, da de kom til at sidde stille efter turen.

Vi har undertiden annulleret almindelig undervisning, for at eleverne skulle have lejlighed til at arbejde med et valgt emne i flere dage; således også nu i begyndelsen af februar. Lærerne var indstillet på at optræde som konsulenter, men initiativet skulle ligge hos eleverne. Det blev en sej start. Alt for sent opdagede eleverne,

at de skulle vælge emner, bestille litteratur, film og andet materiale hjem og evt. aftale besøg på institutioner, men en uge efter den oprindelige startdag var de klar. Så kom de til gengæld så godt i gang, at de måtte fortsætte ud over de påtænkte dage.

En dag blev vi ringet op fra Hoptrup Højskole. Eleverne dér ville gerne i forbindelse med en anden skole, og da vi var passende i størrelse og beliggenhed, faldt valget på os. Nu ville de høre, om de måtte komme her, eller vi ville komme der. Vi slog til og inviterede dem herover lørdag den 6. februar. De kom til kaffe 15,15. Eftermiddagen gik med kampe i badminton, bordtennis og volleyball. Om aftenen var der musikprogram fra Hoptrup, og vores dramatikhold opførte »Lille konsersationssymfoni«. Under dansen senere på aftenen optrådte vores skrammelorkester med fuld musik. Det blev en vellykket, men streng dag for mange af udøverne. Kl. 1 gik turen tilbage til Hoptrup. Nogle havde allerede aftalt et næste møde.

For første gang fejrede vi ikke 10. februar i år, hverken herhjemme eller ved at deltage i arrangementer i omegnen. Vi havde ligesom mange andre, valgt at lade 50 året være sidste gang for årlige fester i anledning af genforeningen.

Dramatik: Lille Konversationsymfoni.

Grete fra Christiansfeld — Naja fra Holsteinsborg.

Forberedelser til vævning.

Ved en tilfældighed — da 10. februar var en onsdag — havde vi besøg af 4 elever fra Duborgskolen og 5 elever og en lærer fra Det tyske gymnasium i Åbenrå. Vi har 2 gange før haft et møde mellem unge fra det danske og det tyske mindretal, og det er altid en eftermiddag, der giver anledning til megen samtale bagefter. En lille gruppe tog til koncert i Sønderborg, medens de øvrige sluttede af med gæsterne herhjemme.

Midt i februar tog vi på Dybbøltur med besøg på både Sønderborg og Gråsten slot.

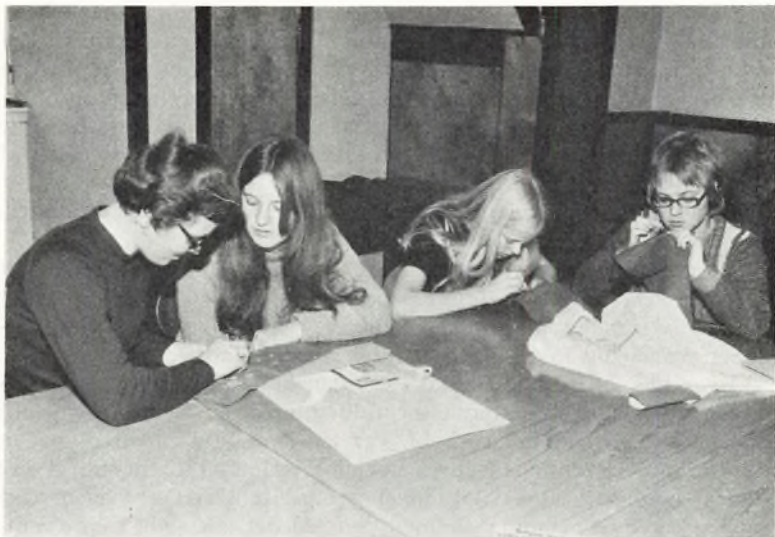
Da fastelavnen var rejse-weekend, og mange alligevel syntes, at vi skulle slå »Katten af tønden«, arrangerede vi en fastelavnsfest for os selv torsdag aften med kostumer, tøndeslagning, småkonkurrencer, cacao og fastelavnsboller og til slut dans.

Vi var klar over, at det ville være vanskeligt at aflyse tøndeslagningen for børnene mandag eftermiddag, men da Brugsen lagde sin tøndeslagning til mandag kl. 14, var jeg i alt fald indstillet på, at det skulle være slut med vores børnefest. Men kl. 15 havde vi 112 børn i gymnastiksalen til tøndeslagning. Heldigvis er vi jo også nogle stykker til at holde øje med dem, så det gik godt, men egentlige lege og konkurrencer opgav vi med så mange, til trods for at et par elever havde siddet og pakket præmier til vinderne.

Efter en meget mild vinter, hvor krokus, erantis og vintergækker

Travlhed.

Håndarbejdsundervisning.

blomstrede i slutningen af februar, og tulipanerne stod med 12—15 cm lange skud, kom frosten og en voldsom østenstorm. Færgen måtte indstille nogle ture, men stort set klarede den elevernes weekend-rejser denne vinter.

Den 26. februar var vi — ca. 40 elever og lærere — til »Laser og Pjalter« på Nørherredhus. Som nogle af jer husker, spillede lærerne det her for nogle år siden; så er det jo altid dobbelt spændende at se, hvordan andre har opfattet det.

Symfoniorkestrets forårskoncert med gymnasiekorene fra hele landsdelen blev i år dirigeret af Mogens Wöldike. Programmet var Stabat Mater af Dvorák, og solopartierne blev sunget af Hallgerd Benum Dahl, Edith Guillaume, Kurt Westi og Ulrik Cold.

Igen på vinterholdet havde vi besøg af inderen Bose, som gav timer i yoga og meditation.

I marts havde vi et par større fester. Til den 6. havde eleverne inviteret private gæster og arrangeret sig med et orkester. Vi indledte aftenprogrammet med musik og sang i foredragssalen. Strit spillede, de grønlandske elever Naja og Ane Sofie sang, inderen Ram spillede på tromme og sang, elevkoret og lærernes kor sang, hvorefter der var dans i gymnastiksalen.

Den 20. havde vi forældredag med ca. 60 gæster. Også her sang grønlænderne, Ram og elevkoret. Desuden optrådte dramatikholdet med »Teaterleg« og senere skrammelorkestret. Heller ikke en volley-

Volleyball.

ballkamp manglede på dagens program. Til det offentlige møde talte Johann Rickers om Sandemose: Klabautermanden.

Et af onsdagsarrangementerne var en travetur i Nørreskoven, hvor Pollmann efter en kort gennemgang herhjemme viste os en del af seværdighederne. Vi hørte f. eks., hvordan hertug Ernst Günther 1696 forlangte, at unge, der ville giftes, skulle plante 10 ege eller 15 bøge og passe dem i 7 år. Mange af egne står endnu ved skovløberstedet syd for Østerholm. Vi så Den grønne Bro, hvor en af stensbjælkerne har skåltegn, frugtbarhedssymbolet. Antagelig er denne sten hugget ud af en stor sten fra en grav. På Thorstenen ved Katry ser vi jo netop de skålformede fordybninger på overliggeren. Også den lådne bøg har sin historie. Det fortælles, at en af døtrene fra Augustenborg slot holdt stævne møde ved bøgen med en af hertugens jægere. Hertugen ville skyde jægeren, men datteren skubbede til ham, og skuddet tog i stedet toppen af træet — derfor de mange sidegrene. De, der kan huske den lådne bøg, husker nok også de mange navnetræk, der er skåret i den.

Et andet onsdagsprogram i marts var elevernes invitation af »Banden«, som opførte et skuespil om abortloven. Det lagde op til en samtale om problemet, og for at have sagkyndig assistance havde vi inviteret folk, der til daglig giver sig af med de problemer, således overlæge Müller fra Landshospitalet, Inge Rasmussen fra Mødrehjælpen, pastor Hvalsøe og læge A. Schmidt. De tre unge skuespillere, Niels Andersen, Merete Arnstrøm og Per Sæssingø, var særdeles dygtige og tiltalende og forstod at gå direkte på eleverne med spørgsmål.

»Banden« optræder.

Astrid Pollmann og Helle Damkjær har nogle faste spilleaftener sammen med overlæge Bentzen og frue, Sønderborg. De øver for deres egen private fornøjelses skyld. En aften nød vi godt af deres kunnen. Vi glædede os over kvartetten og håber, at den vil komme igen.

På vores allersidste dag på vinterskolen — inden vi tog på en 2-dages tur til Sydslesvig — fik vi besøg af Lis og Knud Terkelsen fra Jelling og hans musikliniehold fra seminariet. Det blev en festlig aften med korsang, fløjtespil på fløjter i mange forskellige størrelser og indspilning af et lydbånd, hvor vi alle medvirkede. Aftenen sluttede i gymnastiksalen, hvor eleverne fra seminariet skiftedes til at lede fremmede folkedanse.

Fra Sydslesvigturen:
Paludanushuset i Frederiksstad.

Næste morgen kl. 8 startede vi med 2 busser og Jünke og Bonde som chauffører til Flensborg. Her var der mulighed for at se idrætshallen og biblioteket og nå en bytur. På Jaruplund lille skole serverede Mary svensk pølsestret og ostemad. Vi havde fået lov til at spise vores mad i gymnastiksalen. Der var sat borde og stole op til os, og vi blev meget godt modtaget. Turen fortsatte til Slesvig Domkirke, Gottorp Slot, Holm og Halvkredsvolden, derefter videre til Husum, hvor vi spiste vore madpakker og overnattede på vandrerhjemmet Theodor Sturm. Her var ingen mulighed for at hygge sig, men vi havde fået lov til at komme på det danske fritidshjem og fået anbefalet en cafe, hvor alle efterhånden mødtes. Næste dag gik

turen videre til Frederiksstad med rundtur i byen, som på mange måder minder om de hollandske byer. I Paludanushuset holdt skræddermester Christensen et langt foredrag for os. Vi besøgte Mennonitternes kirke en meget lille kirke, der benyttes af den danske menighed.

Over Tønning og Garding gik turen til Bredsten, hvor vi spiste frokost i den danske skole hos Mary og Sigfred Andresen. Også her var der stillet an til os, så vi kunne være i et lokale. Sigfred fortalte lidt for os om forholdene på skolen og i landsdelen, inden vi fortsatte — den ene bil til Noldemuseet, den anden over Rudbøl til Tønder. Det var en dejlig oplevelse at køre gennem marsklandet i dette meget tidlige forår. De allerførste lam var kommet, og busserne fik dem til at stavre af sted i usikkert trav. I dette område af Sydslesvig ligger endnu en del af de store gårde, hvor stuehus, stald og lade er bygget sammen under et tag, de såkaldte hauberge. Sidste punkt på turen var Løgumkloster kirke, som godt kunne gøre indtryk, selv om vi havde set meget i løbet af de sidste 2 dage.

Mandag sov eleverne længe og fik morgenmad og dansktime i lærerhjemmene, inden undervisningen fortsatte på skolen. Om aftenen læste lærerne »Ærgrelse på Vandring«. Der var korsang og fløjtespil, og aftenen endte som en lørdag aften.

Næste eftermiddag startede Frede Mortensen med 15 elever på en 8 dages tur til Østrig. Herom fortæller Kirsten Lønholt.

Sengen fra 1908 — pigerne anno 1971.

Fra Fjordmosen.

Sommerskolen startede 3. maj med 48 elever, heraf 5 fortsættere fra vinterholdet. Det var det største sommerhold, skolen har haft i mange år, så det var jo en dejlig fornemmelse. En del af eleverne var folk, der skulle i gang med en eller anden uddannelse, HF, teknikum, studenterkursus el. lign. De havde en realeksamen eller tilsvarende kundskaber, men trængte til at få dem frisket op. De blev et udmærket islæt i sommerskolen.

Endnu en gang havde vi lys i vinduerne 4. maj og gik rundt i byen ved 21-tiden. Næste dag tog vi på tur til Blommeskobbel. Mange gik begge veje, men da de ikke var trænede, gav det nogle dages ømhed.

Store bededag — det var allerede den 7. maj — var der Nordalstur, og om aftenen så vi filmen »Tronfølgerens rejse til Sydamerika«, en film optaget i samarbejde med Danfoss.

Den 10. maj ankom en lejrskole fra Emdrup. De var her ca. 8 dage. Vi har før haft lejrskole i maj måned, men altid lidt senere. Dette var nok lige tidligt nok. Vi kendte endnu ikke vore egne elever — og de ikke hinanden; men bortset fra det gik det udmærket. Lejrskolen var på farten det meste af dagen, men når der var lejlighed til det, hyggede de sig sammen med vore elever f. eks. cacao-

aften og underholdningsaftener, hvor der var bidrag fra begge hold.

For at udnytte Kr. himmelfartsdag arrangerede vi en tur til Rømø for dem, der havde lyst. Alle på skolen boende elever tog med. Det var strålende vejr og en dejlig tur.

I det hele taget nød vi det dejlige forsommervejr. I alle frikvarterer og fritimer lå der folk på den runde plæne i gården; den er vist aldrig blevet udnyttet som i sommer. Den ene gang efter den anden kunne vi drikke aftenkaffe ude, enten på plænen eller i den private trekant i disse usædvanlig lune, lyse, stille aftener i forsommeren.

Film som fag udgik i sommer, men Tange arrangerede en række filmaftener med god tilslutning. Af andre arrangementer havde vi en dag med Vang Rasmussen, Erhvervsskolen, en aften med Enok Mortensen, som i 2 år har været præst i Askov, men som nu er vendt tilbage til sit arbejde som præst i Tyler, USA. Samtidig arrangerer han højskolekursus ved Danebod i Tyler. Skolens første forstander her på Danebod, Thorvald Knudsen, kom fra Danebod i Amerika. Vi havde inviteret gæster udefra, men emnet var nok for specielt. Der kom kun få.

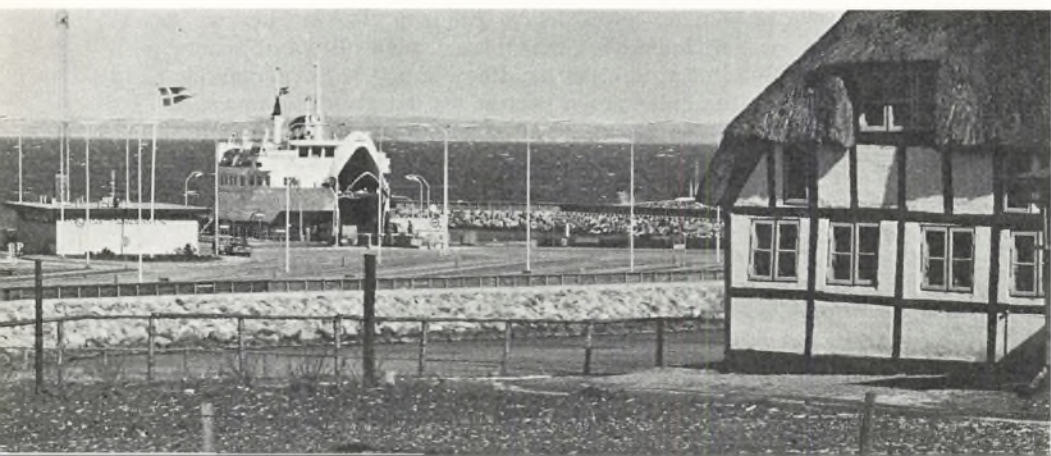
En aften arrangerede Strit Pollmann og Helle Dankjær, lærerinde på Idrætshøjskolen, en musikaften. Helle spillede fløjter af forskellig størrelse, og Strit spillede på flyglet. Vi lærte forskellige udenlandske folkesange, som vi derefter dansede til.

Sct. Hans aften deltog vi i Bådelaugets bålfest på stranden, hvor Gunner holdt båltalen.

På elevinvitation havde vi besøg af Amdi Petersen og et par andre fra den rejsende højskole. De fortalte om skolens arbejdsform og om erfaringerne fra det første elevholds rejse til Mellemøsten og Indien.

Og så nærmede vi os elevmødet, sommerens store fest. Lærerne havde i de sidste uger øvet flittigt på Arnold Weskers skuespil »Livets Rødder«. Efter vores store 50 års jubilæumsfest ved elevmødet sidste år havde vi i år lyst til at invitere 25 års jubilarene til eftermiddagskaffe kl. 14,30. Det var et par store årgange — de første

Færgehavnen: Gammelt og nyt mødes.

Jubilarholdet 1946.

efter krigen, men vi havde nu ikke ventet så stor tilslutning. Der kom mere end 110 gæster. Vi syntes, at vi havde et par meget hyggelige timer i den tætpakkede spisestue, inden vi måtte rykke ud for at give plads til forberedelserne til aftensmad. Her havde vi fået indrettet os noget upraktisk, så da der kom utrolig mange mennesker, gik det faktisk i fisk. Heldigvis havde folk stor tålmodighed og udnyttede ventetiden til snak, så alle omsider nåede at blive mætte. Til skuespillet var salen tæt stoppet.

Programmet søndag fulgte nogenlunde de senere års. Johs. Møller havde morgensangen og Gunner foredraget: Mod til Utopi. De var begge 25 års jubilare. Karen Stokbæk ledede pigernes gymnastikopvisning.

Da plænen ved flagstængerne blev gravet op i begyndelsen af maj p. gr. a. omlægning af kloaksystemet, egnede den sig ikke til kaffedrikning i år. Vi flyttede derfor ned i den store have, og her var så dejligt, at selv de, der havde det store slæb, erklærede, at det var de parat til næste år igen, for her var meget bedre. Det var der også. Om aftenen havde vi koncert med Karen Aagaard, der sang danske sange, accompagneret af Strit Pollmann.

Allerede den 7. juli havde vi fest igen. Det var blevet ordnet, så vi skulle have besøg af Ryslinge Højskole. De elever, der var fortsættere, havde jo fået ideen fra Hoptrupbesøget. Nu kom der 75

Avishjørnet.

Ryslingefolk til frokost. De blev hentet ved færgen kl. 11,45 af vore elever, og straks efter frokost gik de i gang med volleyballkamp. For at ikke alt skulle gå op i sportsskampe, var der i eftermiddagens løb en dansktime og en samfundslæretime. Samfundslære stod der på skemaet, men på hvert hold havde vore elever og lærere valgt et emne, der egnede sig til debat. I pausen var der cacao og boller på plænerne i gården. Det var imidlertid blevet så varmt, at det burde have været isafkølede drikke. Senere fortsatte nogle med badminton, andre gik til stranden. Vejret var nærmest »hedebølge«.

Vi tog middagen ned i den store have, hvor man kunne anbringe sig i sol eller skygge efter behag. Endnu stod et par fodboldkampe på programmet — en for piger og en for drenge — inden vi sluttede af med kaffe i haven i den dejligste aftenbelysning.

2 dage efter skulle der være rejse-weekend fra kl. 16, men med erfaring fra dagen før, hvor det havde været for varmt til at holde sammen på eftermiddagstimerne, fik eleverne lov til at rejse med 12-færgen og -bilen.

Om lørdagen fik vi helt uventet besøg af forstander Bagge og frue fra Norge. De havde været til møde på Snoghøj og var derefter kørt en rundtur, inden rejsen næste dag skulle gå til Norge. Det var helt tilfældigt, at vi var hjemme, men det var vi meget glade for.

Umiddelbart efter kom Einar fra Island. Ham havde vi nu ventet i løbet af dagen. Han er fætter til Elsa, som nogle af jer kender.

Marzenna fra Polen — Alis fra Århus.

Han skulle følge sidste del af sommerskolen og et 14 dages kursus i august.

Den 15. var det vores tur til at komme til Ryslinge. Vi startede med 10-færgen og blev modtaget af eleverne ved indgangen til Ryslinge. Ryslinge havde i de dage et kursus med 30 voksne og lige så mange børn, så der var tæt besat i spisestue og tilstødende stue, da vi blev sat til bords. Dramatikholdet opførte det lille stykke »Vejr-møllerne« som oplæg til debat. Derefter var der tid til snak og til at se skolen. Et par fodboldkampe stod også på programmet. Aftenunderholdningen var overladt sang- og musikholdet. Aftenen var nu ikke lang. Vi måtte allerede af sted kl. 20 for at nå sidste færge, men det havde været en begivenhedsrig dag.

Den 17. havde vi forældredag med ca. 40 gæster. Det var meget voldsomt vejr med storm og regn. Det betød, at nogle opgav turen, andre kørte over Lillebæltsbroen. Tange holdt foredrag om Asger Jorn og viste nogle af hans billeder. Gymnastikken var en »almindelig time« og måtte på grund af vejret foregå inde. Om aftenen opførte dramatikholdet »Teaterleg«.

Sommerens store oplevelse blev mødet med Clara Pontoppidan den 20. juli. Vi havde slået os sammen med Idrætshøjskolen om invitationen. Idrætshøjskolens foredragssal var fyldt med unge mennesker, og vi var egentlig lidt nervøse for, hvordan de ville reagere. Det kunne vi have sparet os. De fulgte Clara Pontoppidan fra først til sidst i virkelig engageret stilhed.

Den 23. var her afslutning og den 24. rejste eleverne. Vi tog til landsstævne i Holstebro og videre på ferie i Norge.

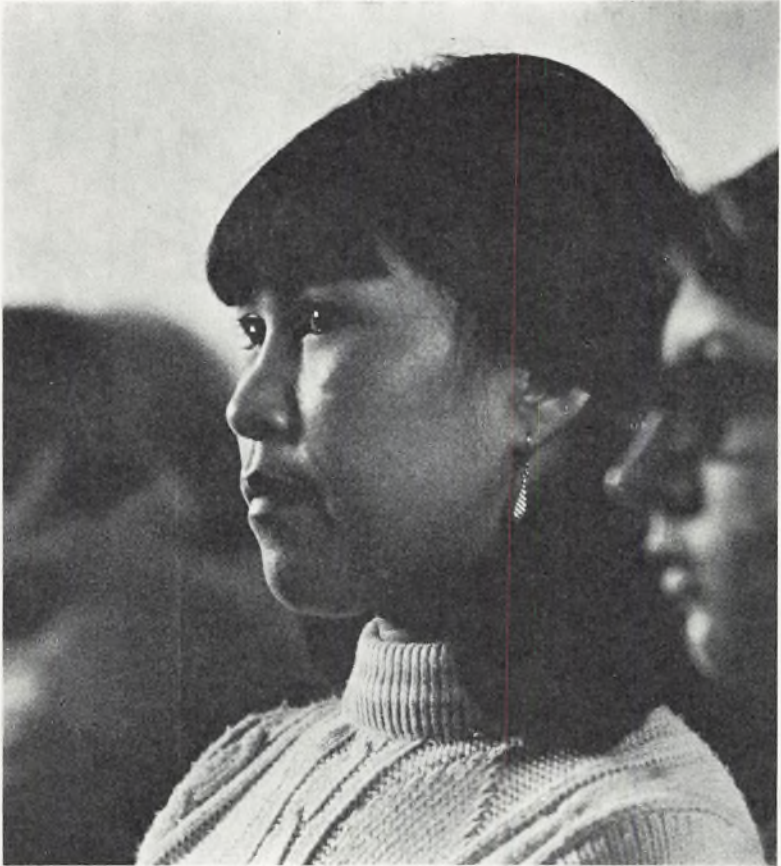
Den 9. august begyndte et 14 dages højskolekursus med 55 kursister. Yngste deltager var 15 år — det var Einar — og den ældste var 80. Begge klarede sig særdeles godt. Da Strit var i København til nogle dramatikoptagelser til fjernsynet, havde vi fået Helle Damkjær fra Idrættshøjskolen til at vikariere. Hun havde en time hver dag med sang eller musik og spillede til alle fællessange, var med i underholdningsarrangementer m. m. Kursisterne var meget ivrige, og efter et par dages forløb var der forslag om at udvide undervisningstiden temmelig meget. Der var dog nogle, der kunne indse, at det ikke ville være muligt at udnytte så lang tid effektivt til debat, så man enedes om en lille udvidelse af timetallet. Det var vist meget passende, da vejret i den anden uge blev væsentlig bedre end i den første. Så godt som alle kursister var med på de 2 store ture til Rømmø, Tønder og Løgumkloster og til Sydslesvig til trods for, at nogle havde været med før. Også de mindre ture samlede mange deltagere. En del af deltagerne blev ivrige samlere af flintesten på vore marker.

Umiddelbart efter afslutning af kursus kom en lejrskole fra Brand med 50 elever og 4 lærere i 5 dage. Så var det slut med de planlagte arrangementer. Men Håndværkerskolen i Sønderborg bygger stadig om, og de manglede plads til ca. 70 elever. I første omgang blev det aftalt, at de ligesom sidste år kun skulle bo herude, men efterhånden blev det til, at de også skulle have undervisning og så naturligvis også mad. Maden tog cafeteriet sig af, da vi havde en del frugt og grøntsager i den periode, og Mary og Laurids skulle have ferie.

Da vores undervisningslokaler slet ikke slog til, betød det, at i en periode var der undervisning i spisestue, forhal, kælderforhal og hvor som helst, der var mulighed for at lave et gruppemøde. Undervisningsformen var ganske ny. Det var servicefagene, der var samlet her. Eleverne var ganske nye. I løbet af de første 4 uger blev de præsenteret for 19 forskellige fag som skomageri, buntmageri, skrædderi, tandteknik, optik, urmageri, frisørfaget o. m. a. Så de kunne nok nå at blive noget forvirrede. De sidste 2 uger flyttede undervisningen til Sønderborg.

Ram, som kom til os fra Indien 2. september 1970, fulgt så nogenlunde vinterskolen, og for at tjene penge til hjemrejsen måtte han arbejde som opvasker på Frydendal Kro fra ca. 1. april og til 1. september. I Indien er han leder af en børneskole, og i vinterens løb besøgte han også en del skoler på Als. Han håbede, at han kunne lægge hjemrejsen over England for også at studere der. Han tog fra os den 4. september 1971 og troede, at han kunne få ordnet sit visum

Gerda fra Angmagssalik.

i København, når bare han kom derover. I lang tid hørte vi intet fra ham, vidste kun, at det ikke var lykkedes ham at få indrejse i England, og at han ville tage til Norge og Sverige, men endelig, til det indiske nytår 20. oktober, fik vi hilsen fra ham fra Chicago. Hvordan han er kommet dertil, og hvor længe han vil blive der, ved vi intet om. Vi har forbindelse med en ung indisk pige, Clara. Hun var elev på Askov Højskole og besøgte Ram i påsken. Hun forlængede påskeferien lidt og fik lejlighed til at besøge Fryndesholmskolen og Statsskolen i Sønderborg. Hendes uddannelse svarer vel omtrent til en cand. mag. uddannelse, og hun underviste i en højere pigeskole i Bombay. Vi hører af og til fra hende. Hun taler

Vinterskolen 1971—72.

Gamle elever til idehistorie-kursus.

Rams sprog og får således mere at vide, end vi gør. Rams skriveri på dansk bliver vist aldrig til noget, og på engelsk kniber det stadig.

21. september havde vi et kort besøg af Allan Rosendahl, elev sommeren 1963. Han havde været på lejrskoleophold på Kegnæs med en klasse børn og var nu på vej hjem.

I oktober havde vi Danebod-kredsmøderne: den 7. i Varde, den 12. i Odense og den 14. i Roskilde. De var alle godt besøgt i år.

I de sidste 1½—2 år har vi skullet have gravet op langs alle bygninger, fordi kloakeringen i hele Fynshav er ved at blive lagt om. Vi har haft aftale med efterhånden 3 forskellige entreprenører, men arbejdet er stadig blevet udskudt. Da vi undertiden har haft kloaklugt på gl. fløj, pressede vi på for at få ordnet den del af arbejdet, og et par dage før eleverne skulle komme til maj, kom arbejdet i gang. Bedre gik det ikke her i efteråret. Nu ville vi gerne have resten ordnet inden 3. november. Sidste dag i oktober kom gravemaskinerne, og i et par dage var vi dækket bag kæmpestore jordvolde. Det var umuligt at køre ind i gården, og stien ned til vejen var en stor udgravning. Arbejdsfolkene lovede, at de ville være færdige i gården, til eleverne skulle komme. De sled i det og var også så langt, at man kunne køre ind, men store dele af gården var bundløse i meget lang tid. I de sidste par dage har Laurids fået smidt grus og ral ud, så det har hjulpet lidt; men det har været et håbløst foretagende at gøre rent på skolefløjene. I den første tid havde vi lerklumper op ad trapperne helt op til 2. sal. Den alsiske jord er jo fed og god.

For at komme lidt væk fra den intense skematænkning i de første dage var der den 5. en eftermiddagstur til Egen, kaffe på Dyvig

kro og travetur i Nørreskoven og Fjordmosen i det dejligste efterårsvejr. Den første weekend føles jo gerne længere end de senere. En del af tiden plejer at gå med tur til bageren og kaffedrikning. Men Fynshav-bageren, bager Høeg, lukkede midt i september, og nu er der et par kilometer til nærmeste bager. Det er måske også medvirkende til, at man ønskede cacao-aftenen henlagt til lørdag eftermiddag.

Det danske Teater viste forestillingen »Ridderen uden ros og dadler« i Sønderborg den 9. november. Det er en modernisering af et gammelt engelsk skuespil, og de mange elever, der var derinde, morede sig.

Til erstatning for, at eleverne er opfordret til at følge TVs 5 narkotikaudsendelser, som ligger i deres middagspauser, blev onsdagsprogrammet strøget i den første af ugerne. Ved en ombytning af eftermiddagsskemaer blev fri-eftermiddagen lagt til rejse-weekenden den 20. november.

En del af sommerholdets elever havde talt med Tange om at arrangere et weekend-kursus med idéhistorie som emne engang i efteråret. Det blev til alvor den 20.—21. november med 17 deltagere. De begyndte lørdag kl. 15 og skulle have fortsat til kl. 15 søndag, men da sne og storm tog til omkring middag, færgen indstillede, og vejmeldingerne begyndte at lyde faretruende, afsluttede de lidt hurtigere, så de, der var nødt til at tage hjem over Lillebæltsbroen, kunne nå rutebilen kl. 14. Tre af dem blev her. Fynshavfærgen kom i gang mandag aften, men da var forholdene på deres hjemegn endnu ikke bedret så meget, at de kunne nå igennem, så de kom først af sted tirsdag. Og først tirsdag aften havde vi alle eleverne hjemme igen på skolen.

Torsdag eftermiddag udnyttedes til debat om narkotikaproblemet som afslutning på TV-udsendelserne.

Onsdag d. 1. december var emnet: Ungdomskriminalitet, og politi-assessor Porsdam, Sønderborg, indledte.

Hermed vil jeg slutte beretningen for dette år og ønske en glædelig jul og et godt nytår for jer alle.

Inger Saugmann Rasmussen.

*

De store billeder i årsskriftet er fremstillet af Tange, der har foto som en af sine interesser — og underviser i det på hobbyaftenerne. Vignetterne er udført efter papirklip, som Ingerlise — elev 1971-72 — har arbejdet med på hobbyaftenerne.

ØSTRIGSTUR

Vi var 15 vinterelever + Frede, som, efter højskoleopholdet var slut, tog på ferie i Østrig. Turen varede fra den 30. marts til den 6. april 1971.

Frede har spurgt mig, hvad der gjorde størst indtryk på os. Jeg tror roligt, jeg kan svare for os allesammen: BJERGENE. De første så vi i Sydtykland. Pludselig var de der som et eventyr, der kom op af jorden i tågen. Der var da også en vaks person, som sagde: »Det er i grunden meget bjergtagende.« Mere præcist kan det vist ikke siges.

Men der var mange andre ting, som også gjorde indtryk på os, bl. a. østrigernes venlige væremåde og gæstfrihed.

Den første nat tilbragte vi i Salzburg. Det var på en lille kro, som lå lige op ad en lodret klippevæk; det så meget ejendommeligt ud. Folkene der var meget venlige, og det var noget fortræffelig mad, vi fik. Suppe selvfølgelig, med nogle store hvedeboller til. Især deres pandekagesuppe var vi meget glade for. Det var kraftsuppe med pandekagerstrimler i.

Her i Salzburg var vi oppe at se slottet, eller det var vel nærmere en borg. Den lå højt oppe over byen på et lille bjerg, lille i forhold til de andre i landskabet, men stort nok da vi skulle derop. Vejret var heldigvis fint, så for hvert andet skridt stod vi stille og nød den skønne udsigt.

Resten af tiden boede vi i Golling, en landsby ca. 30 km syd for Salzburg. Her boede vi også på en kro. Vore værtsfolk var meget rare, de snakkede med os og hyggede om os. Krofar gav os lov til først at komme hjem ved midnat, når vi var ude. Så lukkede han os ind. Ellers er det normalt, at man kommer hjem ved 10-tiden.

Vi gik mange dejlige ture i omegnen, bl. a. til Golling vandfald, der er utroligt flot.

Jeg vil anbefale Tolk at tage derned på det tidspunkt, vi var der, lige før turistsæsonen starter. Østrigerne er ikke turisttrætte, og mange steder er der ikke åbnet endnu. Det lyder nok mærkeligt, men så kommer man for det første gratis ind forskellige steder, og der er ikke »pyntet op« med souvenirboder og den slags. Så er tingene mere ægte.

Vi var også på et par dejlige heldagsture med alle tiders flinke chauffør. Den første tur gik til Salzkammergut. Vi fik hver to store hvedeboller med pålæg med, og dem spiste vi på en lille kro. Om lørdagen var vi i saltminerne, men inde i Tyskland, fordi de østrigske ikke var åbne endnu. Det var en mægtig oplevelse. Vi blev alle udstyrede med bukser, jakke og hat, så vi lignede folkene fra »De syv små dværge«. Vi kørte på et lille tog ind i bjerget. Der var en leder med, som fortalte om brydningen af saltet og de forskellige processer, det skulle igennem. Nogle steder fik vi en læderlap på enden og skulle så rutsche på en slidske videre ned til næste afsats.

Da vi nu var i Tyskland, var vi også henne at se Königssee, der er meget smuk med sin dybgrønne farve, og stillheden hernede mellem bjergene skal simpelthen opleves.

Søndag kørte vi op i bjergene til et vintersportssted. Det var meget mærkeligt at komme fra foråret i dalen til på det nærmeste snestorm i bjergene. Obertauern hed stedet. Vi var oppe i 1738 m's højde. Svævebanen prøvede vi også; det var spændende, selv om det så ud, som om vi kunne falde ned, hvad øjeblik det skulle være. Der var enkelte, som ikke var forberedt på en sådan tur i sneen, så de have »dancesko« på, og det var jo lidt halvkoldt, men det gik alligevel.

Det var alle tiders tur, og vi havde gerne set, at hele holdet havde været med, men det lod sig desværre ikke gøre. Hvis I selv har tænkt på at tage derned, kan I sikkert få forslag til turen af Frede.

HOPKINS!
(Kirsten Lønholdt).
Elev 1970—71.

KORTE HILSENER

Selv om vi nu hører til de ældste, og ikke mange kender os mere, vil vi alligevel gerne ønske alle gode venner en god og velsignet jul og et godt nytår.

Med vore bedste ønsker for Danebod.

Nikoline og Erik Olsen.

☆

Vi sender vore bedste jule- og nytårsønsker til alle elevforeningens venner og læsere.

Kristine og Otto Andersen.

☆

Med ønsket om en glædelig jul og et godt nytår sender jeg alle elever og venner af Danebod en hjertelig hilsen.

Anna Andersen.

☆

Med mange hilsener ønskes I en glædelig jul og et godt nytår.

Gurli, Mary og Laurids Bjerrum.

☆

Elevholdene 1970—71 og 1971 sendes de bedste hilsener med ønsket om en god jul og et godt nytår.

Karen Stokbæk.

TRE INDBYDELSER

Den første:

Til vinterholdet 1946—47 og sommerholdet 1947.

Vi vil gerne mødes med jer ved en lille sammenkomst om eftermiddagen forud for det egentlige elevmøde lørdag den 1. juli.

Det er festligt med de mange deltagere ved selve elevmødet, men det kniber med at få tid til at snakke med de enkelte, og vi erfarede sidste år, da vi startede denne særlige 25-års jubilæarfest, at det gik bedre, når vi mødtes lidt tidligere. Vi håber, at mange af jer har lyst til og mulighed for at komme. At der også blandt jer selv har været tilsvarende tanker, viser Frits Egons nedenstående opfordring, som vi også gerne herigennem vil støtte.

Engang i juni sender vi en direkte indbydelse til alle 25-års jubilæarer, der står i elevforeningen — kun dem har vi adresse på — men indbydelsen gælder alle, der var elev på de to hold, så hvis I kender nogen, der er gået ud af elevforeningen, men som kunne tænkes at ville deltage i sammenkomsten, beder vi om at få navn og adresse opgivet, så vi kan sende en indbydelse.

Mange hilsener

Inger og Gunner Rasmussen.

Den anden:

Næstved, først i november 71.

Kære Danebodelever anno 1946—47.

Er det ikke sært at tænke på at det i disse dage er 25 — femogtyve år siden at vi stævnedes mod Danebod højskole? Vi — en mængde enere — der i den kommende vinter skulle blive en sammentømret flok højskoleelever, fælles om det samme mål, de samme oplevelser. Ikke ret mange af os havde vel nogen anelse om hvad vinteren ville bringe. Fra samtlige steder hvorfra vi kom, havde vi indtil denne dag så godt som vidst hvad der var forude til næste dag, idet vi hver især havde et arbejde at røgte, det være sig som pige i huset eller karl på en gård. Der var enkelte med andet erhverv. I løbet af vinteren fik vi alle nye indtryk, nye opgaver at tumle med, ting der vel nok forandrede os hver især, nogle mere end andre, forandret blev vi og jeg tror at turde sige at den forandring har præget os lige siden, både i vores holdning til samfundet og rent menneskeligt.

Nu er der altså gået et kvart århundrede — det lyder helt historisk — men ikke desto mindre er det rigtigt, og i dette åremål er der sket så meget at vel ingen af os rigtig kan fatte det. Højskolen har haft og har sine kriser, de elever der kommer på skolen er helt anderledes end de der for 25 år siden stævnedes did, optændte af forventningens store glæde. Vi selv er også forandret, både i sind og skind. Det er muligt at der vil være nogle som vi slet ikke kan kende af ydre, men inden vi har været sammen ret længe, vil det indre røbe vor samhørighed.

Mit håb med denne lille epistel er at kalde årgangen 1946—47 til elevmøde på Danebod sommeren 1972. Min plan er at såmange som muligt skal give møde om lørdagen og da samles til samvær på en af omegnens kroer om et par stykker mad og der lade minderne komme til orde.

Tilmelding til undertegnede der nok så frimodigt stiller sig som »master«.

Konsulent *Frits Egon Andersen*,
Nordlundsvej 2, 4700 Næstved.

Jeg ville gerne have tilmeldingerne senest den 1. juni 1972. Vore koner og mænd er selvfølgelig hjertelig velkomne også.

Med disse ord håber jeg at vi må ses så mange som muligt til sommer, samt at jeg også må få lov at hilse på nogle af »sommerfuglene« fra 1947.

Hermed de bedste hilsener til alle på og fra Danebod
ønskes af

Frits Egon Andersen,
1946–47 og delvis 1947.

Den tredie:

Vinteren 1951–52. — Se her!

Vi er 20 års jubilarer ved sommermødet 1972 på Danebod, og det vil være en glæde at se så mange som muligt. Undertegnede er gået i gang med forberedelserne, men for at kunne nå ud til alle har vi brug for hjælp. Vi mangler en del adresser endnu. Send dem til os. Eller giv meddelelsen videre til de nærmestboende, at vi mødes på Danebod Højskole næste sommer. — Tak.

Godt nytår!

Frede Christensen,
5863 Ferritslev, Fyn.

Hans V. Keil,
D-2381 Ny Bjernt, Slesvig.

OM ELEVMØDET 1972

Elevmødet holdes — traditionen tro — den første weekend i juli. Alle gamle elever og interesserede i øvrigt er velkomne.

Vi beder jer benytte tilmeldingsblanketten bag i hæftet her. Der er en del praktiske forberedelser, hvor det er en stor hjælp at kende det omtrentlige deltagerantal, og m. h. t. overnatning kan vi kun garantere, at alle *indmeldte* kan få logi på skolen.

10-års jubilarene fra 1961—62 og 1962 får hermed en særlig indbydelse. Erfaringsmæssigt er der mange til elevmøde fra de hold, der har 10 års jubilæum.

20-års jubilarene henvises til Frede Christensens og Hans Wilhelm Keils opfordring side 74. Det er et godt initiativ, de har taget, og vi håber at se så mange som muligt af årgangene 1951—52 og 1952.

25-års jubilarene fra 1946—47 og 1947 vil vi gerne samle til et lille for-elevmøde med en kop kaffe lørdag den 1. juli. Se lidt nærmere omtale side 72, hvor opmærksomheden også henledes på Frits Egons opfordring.

Hvis der er folk fra 40- og 50-års jubilarholdene 1931—32, 1932 og 1921—22, 1922, der vil gøre en indsats for at samle de pågældende årgange, er de meget velkomne til det. Vi kan hjælpe med en del adresser, og elevforeningen afholder ved den slags aktioner de nødvendige portoudgifter.

*

Hvis I sender en skriftlig hilsen til elevmødet, skal den være fremme i Fynshav lørdag, da vi ikke får søndagspost bragt ud, og det er lidt ærgerligt for alle parter, når der om mandagen kommer forsinkede elevmødehilsener.

Om elevkredsmøderne i efteråret 1972 vil der på sædvanlig måde blive udsendt meddelelse samtidig med indbetalingskortet vedrørende årsskriftet.

*

Meddelelser om *adresseforandringer* sendes til elevforeningens formand, gdr. Peter Bonde, Skærtoft, Fynshav, 6440 Augustenborg. Blanketten bag i hæftet kan benyttes. Foretrækker nogen at bruge telefonen, kan det også lade sig gøre: (044) 64172. Det er et stort arbejde at passe elevforeningens medlemskartotek, og det letter administrationen meget for Ester Bonde, hvis I husker at melde adresseændring.

10 ÅRS JUBILARER

VED ELEV MØDET 1971

Vinterholdet 1960—61

Christine Bjerringgaard, Sdr. Landevej 33, 6400 Sønderborg
Ella Christensen, Skovvej 26, 6400 Sønderborg
Laust Christensen, Skovvej 26, 6400 Sønderborg
Ove Jacobsen, Hvilsted, 8300 Odder
Jette Jensen, Syrenvænget 8, 5793 Højby
Johan Niemann Jensen, Grønderup, 5600 Fåborg
Inger Niemann Jensen, Grønderup, 5600 Fåborg
Max Otto Kramer, Vojens ungdomsskole, 6500 Vojens
Peder Kromann, Olde, 5982 Tranderup, Ærø
Arne Steen Larsen, Åkerslund, Ångelholm 26200, Sverige
Henry Steen Larsen, Vestergade 42, 5500 Middelfart
Inge Middelbo, Hyrup Skov, 7300 Jelling
Peter Middelbo, Hyrup Skov, 7300 Jelling
Axel Morgen, Rolundvej 13, 5591 Gelsted
Aase Morgen, Rolundvej 13, 5591 Gelsted
Hans Jørgen Pedersen, Stegsted, 5200 Odense
Jes Skovgaard Petersen, Pø1, 6430 Nordborg
Ado Rasmussen, 5481 Vester Lunde
Bent Sjøberg, Hjarup, 6552 Hovslund
Elise Vase, Lille Asdal, 9850 Hirtshals
Nis-Heinrich Wind, 6534 Agerskov

Sommerholdet 1961

Mona Jacobsen, Damager 23, Ulkebøl, 6400 Sønderborg
Anna Marie Kay, Kløveren 9 E, 2620 Albertslund
Mette Kramer, Vojens ungdomsskole, 6500 Vojens
Sigrid Nielsen, Seerdrup, 4200 Slagelse

ELEVFORENINGENS REGNSKAB 1970-71

Indtægt:

Overført kassebeholdning	11510,60
Elevbidrag	18032,87
Indtægt ved elevmødet	2188,17
Jubilæumsgaver	180,00
Terkelsens mindefond	75,00
Renter på bankkonto	658,23
Renter på postgirokonto	174,32
	kr. 32819,19

Udgift:

Årsskriftet	12767,70
Forsendelsesporto og gebyr	2533,18
Udgifter ved elevmødet	1716,36
Elevunderstøttelser	900,00
Bidrag til landselevforeningen	851,00
Rejseudgifter	86,30
Kartotek og kontorudgifter m. m.	2378,15
Blomster	25,00
Abonnement på Højskoledebat	15,00
Jubilæumsgave til Danebod	4000,00
Overført til Terkelsens mindefond	75,00
Tilbagebetalt elevbidrag	80,00
Kassebeholdning	7391,50
	kr. 32819,19

Formue:

Folkebanken for Als og Sundeved	5512,45
Postgirokonto	1583,35
Kontant	295,76
	kr. 7391,50

Foranstående regnskab er revideret og fundet i overenssæmmelse med bankbog, bilag og girokontoudtog. — Kassebeholdning forefandt.

Fynshav, 17. maj 1971.

(sign.) *Aksel Eriksen. Kresten Svejgård.*

REGNSKAB

1. januar—31. december 1970

for

»Forstander Frede Terkelsens Mindefond«

Indtægt:

Kapital pr. 1. januar 1970	8677,09
Renter af obligationer	690,00
Renter af bankbog	43,53
Gave fra vandrebofskreds 1932	75,00
	<hr/>
	kr. 9485,62

Udgift:

Elevunderstøttelse	200,00
Avisabonnement til indisk elev	119,40
12.000 kr. obligationer (31. dec. 1969)	7180,00
Bankbog 10-3586-5	1985,12
Kontant	1,10
	<hr/>
	kr. 9485,62

Status pr. 31. december 1970:

10.000 kr. 5½ pct. Ny jyd. Købstad, 12. serie	5100,00
2.000 kr. 7 pct. Sønderj. Kreditforening, 16. serie	1285,00
Bankbog 10-3586-5 Folkebanken	1985,12
Kontant	1,10
	<hr/>
	ialt kr. 8371,22

(sign.) *Gunner Rasmussen,*
kasserer.

Regnskabet revideret den 13. september 1971 og godkendt.

(sign.) *H. Roesdahl.* (sign.) *P. J. Hansen.*

Påtegning:

Undervisningsministeriet godkender herved det hertil indsendte reviderede regnskab for »Forstander Frede Terkelsens Mindefond« for kalenderåret 1970.

P. m. v.
e. h.
Bente Mikkelsen,
o.ass.

TIL ELEVFORENINGERNE

Landsforeningen af Højskoleelever fejrede i stilhed sin 21 års fødselsdag. Landselevforeningen har opnået den alder, hvor den kunne gøre »sin stemme« gældende, hvis den havde kunnet stemme ved sidste folketingsvalg. Men det kunne den af gode grunde ikke. Til gengæld er der andre områder, hvor den har gjort og stadig gør sig gældende.

Hver højskole har sin egen elevforening, og det må da være nok, vil mange sige. En skoles elevforening er rammen om den støttekreds af tidligere elever, der slutter op om skolen. Det var de samme tanker, der lå bag oprettelsen af Landselevforeningen for 21 år siden. Formålet er her at støtte højskoleideen og gennem aktiviteter gøre andre mennesker opmærksomme på højskolen og være med til at sende nye elever til højskolerne.

De enkelte højskolars elevforening er tilsluttet Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) gennem medlemskab af Landselevforeningen. Det er af betydning, at også de ikke-politiske foreninger er repræsenteret i DUF og derigennem kan fremføre synspunkter og gøre sig gældende i et bredt forum af ungdomsorganisationer.

For at forbedre kommunikationen er der oprettet et kontaktudvalg, som er bindeled mellem Landselevforeningen og DUF. Dette organ arbejder aktivt på at skaffe kontakter og forbindelser til andre ungdomsorganisationer og repræsentere Landselevforeningen, hvor det kan.

I november måned i år afholdt DUF en konference i Århus om emnet: »Miljø og trivsel i det effektive samfund«. Det var med glæde, vi konstaterede, at Landsforeningen af Højskoleelever var den forening, der var bedst repræsenteret ved mødet.

Landselevforeningen er ligeledes repræsenteret i foreningen Norden's ungdomsrepræsentantskab ved Chresten Frederiksen, Danebod Højskole.

Et synligt resultat af tidligere højskoleelevers aktiviteter er bladet »Højskoledemat«, der udgives af Landselevforeningen to gange om året. Har du lyst til at skrive og give udtryk for dine tanker til et bredere publikum, er du velkommen til at være med til at sætte dit præg på bladet.

Jo, Landsforeningen af Højskoleelever lader »sin stemme« komme frem — og *den gør sig gældende.*

Vartov, den 30. november 1971.

Arne Andresén.

ELEVFORTEGNELSE

Vinteren 1970—71

- Ambrosiussen, Gurli, Silkeborgvej 5, 7400 Herning
Andersen, Ena-Lis, Åboulevarden 12, 8500 Grenå
Andersen, Grete, Hejnsgård, Taps, 6070 Christiansfeld
Andersen, Karin Juul, Øhavevej 14, 5800 Nyborg
Andersen, Kirsten, Ribevej 27, 6780 Skærbæk
Andersen, Lisbeth, Frejasvej 10 B, 3000 Helsingør
Carlsen, Hanne Guldfelt, Vinkelvej 3, 5633 Knarreborg
Carter, Deborah, Boo Line Bus 10, Nassav St., Rockville
Centre, N. Y., USA, 11570
Christensen, Anne Marie, Blomstergade 8, 6400 Sønderborg.
Christensen, Helle Levin, Vibevej 6, 5800 Nyborg
Christensen, Marianne, Sundagergård, 5600 Fåborg
Clausen, Sonja, Storegade 8, 6430 Nordborg
Fosholt, Nina, Lykkesholmsallé 31¹, 1902 København V
Fries, Bodil, Svinget 1, 6200 Åbenrå
Grenvald, Brit, Krb. Ladegårdsvej 64¹, 3000 Helsingør
Hansen, Birte, Sønderport 43, 6200 Åbenrå
Hansen, Kirsten, Hallindskovvej 64, 5700 Svendborg
Hansen, Lene, Slaglille, 4173 Fjenneslev
Hansen, Solveig, Skuerup, 4294 Vedde
Heilmann, Ane Sofie, Lykkesgårdsvej 14, 5000 Odense
Højby, Else Marie, Horne Landevej, 5641 Horne, Fyn
Jensen, Inge Dyhr, »Kildegården«, Saltofte, 4295 Stenlille
Jensen, Kirsten, Nordbyvej 18 st., 8260 Viby J.
Jensen, Lisbeth Schou, Åmosegård, 4591 Grevinge
Jensen-Lønholt, Kirsten, Ladegårdsmøllen, 3400 Hillerød
Jespersen, Birgit Skov, Grønnevej 212, 5991 Thurø
Jørgensen, Else, Øster Sottrup, 6385 V. Sottrup
Jørgensen, Wivian Skov, Nørregade 9, 5300 Kerteminde
Kjær, Benedikte, Østerhede, 6792 Rømø
Kruse, Gitte Vedel, Wørishøffersgade 18, 5800 Nyborg
Kyhl, Marianne, Sverigesvej 32, 5500 Middelfart
Larsen, Karen Marie, Vestergade 61, 7600 Struer
Madsen, Aase, Bøjden 12, 5792 Årslev
Mariager, Else Marie, Lærkevej 38, Langesø, 6430 Nordborg

Nielsen, Hanne Elise, Lindeallé 46¹ tv., 4220 Korsør
 Nielsen, Jane Sindal, Stormstræde 36, 6792 Havneby, Rømø
 Nielsen, Marianne Dyreborg, Kr. Erslevvej 6, 5700 Svendborg
 Nielsen, Merete, Ormslev, 4241 Vemmelev
 Olsen, Naja Rosing, Ravnsbjerg Kollegiet, Risdalsvej 36, vær. 2,
 8260 Viby
 Pedersen, Anette, Munkedammen 28, 2650 Hvidovre
 Pedersen, Karen Dalgas, Østergade 4, 6510 Gram
 Pedersen, Vita Rørbæk, Sasserup, 4300 Holbæk
 Rasmussen, Lene Meinche, Batterivej 32, 2730 Herlev
 Ric-Hansen, Inge, »Stensmark«, 8500 Grenå
 Rosing-Schow, Karin, Paul Petersensvej 15, 2820 Gentofte
 Schultz, Helga, Sæd, 6270 Tønder
 Sørensen, Jette Harboe, Axelborg 3 B¹, 8700 Horsens
 Thomsen, Lis Bachmann, Østergade 30, 5600 Fåborg
 Thaarup, Charlotte, Præstegården, 4550 Asnæs
 Bock, Bjarne J., Åvænget 14, Birk, 7400 Herning
 Christensen, Jørgen, Hovvej 9, Voldby, 8450 Hammel
 Danidharia, Bholaran, Gramodyog Mandir Peddok, Rajkot 3,
 Indien
 Degn, Børge, Ll. Rørbæk, 9500 Hobro
 Franch, Steen, Bjørnekjær, 8471 Sabro
 Hansen, Flemming, Vinkelvej 5, 5450 Otterup
 Hansen, Ove, Gothersgade 163, 1123 København
 Jensen, Benny, Blågårdsstræde 19, 4000 Roskilde
 Johansen, Ole, Vester Vamdrup, 6580 Vamdrup
 Nielsen, Claus Kópke, Strandmøllevej 7 A, 4300 Holbæk
 Pedersen, Mogens Kruse, Pårupvej 183, 3250 Gilleleje
 Rasmussen, Benny Wolff, Falkevej 2, 6000 Kolding
 Thomsen, Per, Ørbækvej 103, 5700 Svendborg

Sommeren 1971

Antvorskov, Nina, Horne Bryggeri, 5641 Horne, Fyn
 Ballegaard, Susanne, »Vivegården«, 4735 Mern
 Birk, Kirsten, Nørregade 7, 6622 Bække
 Christensen, Bente, Lyngvej 19, 4450 Jyderup
 Christensen, Hanne, Elmevænget 8, 5700 Svendborg
 Christensen, Mariann, Øster Møllevej 22, 5600 Fåborg
 Christensen, Ruth, Hvedevænget 23, 9000 Ålborg
 Enevoldsen, Bente, Måre, 5862 Herrested
 Hansen, Else-Marie, Nylandsvej 57, 5700 Svendborg
 Hansen, Vera, Lyøvej 11, Kirkeby, 6430 Nordborg
 Jehn, Inga, Rønsdamsvej 5, Bov, 6330 Padborg

Jørgensen, Anni, Anderup, 6070 Christiansfeld
 Jørgensen, Lisa Hvidtfeldt, Hestehaven 40, 6000 Kolding
 Jørgensen, Ulla Lykke, Sanddalsvænget 20, 5700 Svendborg
 Knudsen, Else Marie, Mågevej 32, 5450 Otterup
 Kock, Vivian, Bøgevej 4, Havnbjerg, 6430 Nordborg
 Kreutzfeldt, Lise, Præstevangen 19, 3460 Birkerød
 Kristensen, Anne Marie, »Trehøjgård«, Orten, 6800 Varde
 Kristensen, Marie, Agersnap, 6870 Ølgod
 Lorenzen, Randi Elberg, Saxovej 139, 5000 Odense
 Mogensen, Hanne, Hennesved, 5931 Lindelse
 Nielsen, Jane Tofte, Vibevangen 5, 4900 Nakskov
 Olesen, Ellen Merete Bang, Vester-Vænge Allé 28, 9000 Ålborg
 Pedersen, Grethe Laumand, Rosengade 50, 6600 Vejlen
 Pedersen, Jonna, Lunde, 5771 Stenstrup
 Petersen, Alis, Rolighedsvej 4, 8881 Thorsø
 Svendsen, Alice Tornager, Nrd. Dybbølvej 23, 7000 Fredericia
 Sølvmoose, Lisbeth, Sdr. Kirkeby, 4800 Nykøbing F.
 Sørensen, Hanne Møller, Banegårdspladsen 2, 5600 Fåborg
 Sørensen, Lisbeth, Brombærvænget 21, 2650 Hvidovre
 Thater, Anke Luise, 2391 Unafte, Post Handewitt,
 Kreis Flensburg
 Zajfman, Marzenna, Grøftehøjparken 165, 1gt, 8260 Viby J.
 Øbro, Karen Rose, Øbrogården, Åsum, 5000 Odense
 Clausen, Hans Bruno, Kløften 5, Høruphav, 6472 Kirkehørup
 Degn, Arvid, Sødtringholm, 8970 Havndal
 Jacobsen, Finn, c/o P. B. Wilkens, Mommark, 6473 Tandslet
 Jacobsen, Hans Peter, Enghavevej 2, 8961 Allingåbro
 Jensen, Frank Lundstrøm, Hyltebjerg Allé 52, 2720 Vanløse
 Knudsen, Peter, Rørkær, 6373 Jejsing
 Kristensen, Niels Peter, Horsfeld, 7755 Bedsted, Thy
 Otten, Frode Sander, Georg Hansensvej 13, 6400 Sønderborg
 Pedersen, Bjarne, Kollegård, 4872 Kettinge
 Thomsen, Christen Dall, Toften 2, 6430 Nordborg

INDHOLD

	Side
<i>Gunner Rasmussen: Højskolebetragtninger</i>	3
<i>Johann Rickers: Noget om at undervise på en højskole..</i>	13
<i>Günther Pollmann: Mellem barken og veddet</i>	19
<i>Frede Mortensen: Livslang uddannelse</i>	22
<i>Johan Tange: Nogle tanker om højskolens aktuelle</i> målsætning	33
<i>Anna Hald Terkelsen: En hilsen</i>	39
<i>Kristen Østerby: En søndag formiddag</i>	40
<i>Inger Saugmann Rasmussen: Dagbog 1971</i>	46
<i>Kirsten Lønholt: En østrigstur</i>	69
Korte hilsener	71
Tre indbydelser	72
Om elevmødet 1972	75
10-års jubilarer ved elevmødet 1971	77
Elevforeningens regnskab	78
Regnskab for »Forstander Frede Terkelsens Mindefond«	79
Til elevforeningerne	80
Elevfortegnelse	81

BLANKETTER

KLIP HER

ELEV MØDE 1972

Undertegnede ønsker at deltage i elevmødet på Danebod

lørdag den 1. juli sæt x
søndag den 2. juli

Jeg/vi { overnatter på skolen og medbringer sengetøj sæt x
{ ønsker ikke at overnatte på skolen

Årgang 19.....

Sidste frist for indmeldelse: 24. juni.

NB.: Lørdagsprogrammet begynder med underholdning kl. 20.

Søndagsprogrammet med morgensang kl. 10,15.

KLIP HER

ADRESSEFORANDRING

Navn:

Årgang:

Tidligere adresse:

Nuværende adresse:

Evt. kan adresseforandringen meddeles pr. tlf. (044) 6 41 72

KLIP HER

KLIP HER

Elevmøde-tilmelding

Porto

**DANEBOD HØJSKOLE
6440 AUGUSTENBORG**

Adresseforandring

Porto

**Gdr. PETER BONDE
SKÆRTOFT
6440 AUGUSTENBORG**